

17—22 februari

Debatter m. m.

Fredagen den 17 februari

	Sid.
Svar på interpellation av herr Hedlund ang. principerna för export av krigsmateriel	3
Interpellation av fröken Elmén ang. yrkesutbildningen för vuxna . . .	5

Tisdagen den 21 februari

Interpellationer av:

fröken Karlsson ang. fullgörandet av landsarkivens skyldighet att mottaga arkivhandlingar	9
herr Larsson i Hedenäset ang. kommunikationerna i Tornedalen . .	12
herr Sköldin ang. Järvafältets framtida utnyttjande	13

Onsdagen den 22 februari

Svar på interpellation av herr Hedin ang. anstånd med avlämnande av självdeklaration	15
Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet	18
Bidrag till inrättande av pensionärshem	20
Fastigheter för utrikesrepresentationen	21
Granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning	24
Höjning av folkpensionerna	27
Upplåtande av enskilda vägar för allmän trafik	39
Interpellation av herr Larsson i Umeå ang. byggande av ett nytt tjänstefartyg för övre norra lotsdistriktet	43

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 22 februari

<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 13, om anslag till oförutsedda utgifter . . .	18
— nr 20, ang. utgifter å tilläggsstat II (justitiedepartementet)	18
— nr 21, ang. utgifter å tilläggsstat II (socialdepartementet)	18
— nr 23, ang. anslag å kapitalbudgeten för utrikesdepartementet . .	21
— nr 24, ang. stat för statens allmänna fastighetsfond	24
— nr 25, ang. överlåtelse av vissa fastigheter inom kommunikations- departementets ämbetsområde	24
<i>Bankoutskottets</i> utlåtande nr 3, ang. granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning	24
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. granskning av justitieombuds- mannens ämbetsförvaltning	24
— nr 2, ang. granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning	24
— nr 3, om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ lagen om förbud mot sprid- ning av vissa kartor m. m.	27
— nr 4, om ändring i vapenförordningen	27
— nr 5, ang. fortsatt giltighet av lagen om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.	27
— nr 6, om ändrad lydelse av 1 § lagen ang. skyldighet att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift	27
<i>Andra lagutskottets</i> utlåtande nr 2, om höjning av folkpensionerna . .	27
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 1, rörande användningen av benäm- ningen glass	39
— nr 2, om upplåtande av enskilda vägar för allmän trafik	39
— nr 3, om minskning av längsta tid för upplåtelse av rätt att av- verka skog	42
— nr 4, rörande lagstiftning till förhindrande av spekulation i tomt- mark	42

Fredagen den 17 februari

Kl. 14.00

§ 1

Justerades protokollet för den 10 in-
nevarande februari.

§ 2

**Svar på interpellation ang. principerna
för export av krigsmateriel**

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för handelsdepartementet,
herr statsrådet LANGE, som yttrade:

Herr talman! Herr Hedlund har i en
interpellation bett mig redogöra något
för de principer som ligger till grund
för bedömningen av frågor om krigs-
materiel bör kunna exporteras från vårt
land.

Med anledning av interpellationen vill
jag först erinra om att krigsmateriel —
som närmare definieras i en kungörelse
av år 1949 — är underkastad export-
kontroll. För varje leverans av sådan
materiel till utlandet fordras tillstånd
av Kungl. Maj:t eller chefen för han-
delsdepartementet. En krigsmaterielin-
spektör som tillhör handelsdepartemen-
tet handhar kontrollen av krigsmateriel-
tillverkningen och svarar även för
handläggningen av exportlicensären-
den. I sådana fall då ett ärende kan
påkalla prövning ur utrikespolitisk syn-
punkt överlämnas handlingarna till ut-
rikesdepartementet och föredrages re-
gelmässigt för utrikesministern.

Beträffande den allmänna bakgrun-
den till den ordning som gäller på detta
område och de principer som tillämpas
vill jag hänvisa till det interpellations-
svar som statsministern lämnade den 25
april 1956 i riksdagens första kammare.

Vad angår skälen för att över huvud
en krigsmaterielindustri avseende till-

verkning även för export upprätthålles
i Sverige vill jag framhålla följande.

För en liten nation som står utanför
de politiska blockbildningarna är det
av primär betydelse att ha tillgång till
en väl utbyggd och tekniskt förstklas-
sig krigsmaterielindustri. Värdet härav
ur beredskapssynpunkt kräver inte nå-
gon närmare motivering. Om Sveriges
kapacitet på krigsmaterielproduktionens
område skall kunna vidmakthållas
måste utrymme beredas för en icke obe-
tydlig export av sådan materiel. Till-
varon av en egen högtstående forsk-
ning och produktion på området ställer
vårt land i ett bättre läge då det gäller
att få del av utländska forskningsresul-
tat och att för vårt eget behov utifrån
köpa förstklassig materiel eller förvär-
va tillverkningsrättigheter. Det förelig-
ger naturligtvis också ett intresse av
att kunna försälja utrangerad materiel
och därmed minska nettokostnaden för
erforderliga nyanskaffningar.

Samtidigt måste givetvis beaktas att
export av krigsmateriel ofta kan möta
betänkligheter ur utrikespolitisk syn-
punkt. De principer som svenska rege-
ringen sökt följa vid handläggningen av
dessa frågor har närmare utvecklats i
statsministerns interpellationssvar. Han
framhöll bl. a. att den svenska regering-
en i allmänhet tillämpat principen att
över huvud vägra licenser till stater
som för tillfället är invecklade i akuta
internationella konflikter eller i vilka
inbördeskrig råder eller där det inter-
nationella eller interna läget är så ho-
tande att fara för oroligheter eller krig
föreligger. Dessa principer, som allt-
jämt äger giltighet, har bl. a. tillämpats
så att från svensk sida under längre tid
licenser över huvud taget icke utställts

Svar på interpellation ang. principerna för export av krigsmateriel

för export av krigsmateriel till vissa områden, t.ex. Mellersta östern och Mellanamerika.

När det gäller bedömningen av förekommande licensärenden får naturligtvis hänsyn tas till omständigheterna i varje enskilt fall. Härvidlag kan förhållandena ställa sig väsentligen olika vid export av olika typer av materiel. Flera grupper av produkter som enligt gällande kungörelse hänförts till krigsmateriel kan ha eller få en avsevärd civil användning. Materielen kan vara helt identisk med eller i stort sett likartad sådan materiel som används för civilt ändamål. Exempel härpå är radiomateriel och elektronisk materiel, produkter inom motorområdet, vissa maskiner och verktyg. Om sådana produkter är avsedda för militärt bruk räknas de som krigsmateriel och är underkastade exportlicensvånget. Det säger sig självt att export av dessa produkter liksom av olika slag av skyddsmateriel, exempelvis stålhelmar, kan bedömas väsentligt mindre restriktivt än då fråga är om export av exempelvis krigsflygplan eller krigsfartyg.

Jag vill i detta sammanhang också framhålla att det i samband med licensgivning för export av krigsmateriel uppkommer tekniskt ofta svårösliga frågor om kontroll av att försäld materiel kommer det i exportlicensen angivna mottagarlandet till handa. Detta beror bl. a. på att olika länder tillämpar mycket skilda bestämmelser i fråga om införsel av krigsmateriel. I vissa fall uppträder vederbörande militära myndighet direkt såsom köpare, men i andra fall sker upphandlingen exempelvis genom en industri i landet i fråga eller genom ett förmedlande företag. Försäljningsförhandlingarna mellan tillverkaren (säljaren) och köparen sker ofta genom förmedling av tredje man. Andra omständigheter som försvårar kontrollen är att transporten i regel ordnas av en eller flera expeditionsfirmor och ombesörjes av olika

transportföretag såsom rederier, flygbolag etc. Vid beviljande av exportlicens söker myndigheterna givetvis att erhålla bästa möjliga garanti för att materiel ej, genom åtgärd av mellanhänder eller på annat sätt, skall hamna i annat land eller hos annan mottagare än som avsetts vid licensgivningen. Ett uttryck för denna strävan är bl. a. att endast välkända firmor och personer godtages av vederbörande myndigheter vid försäljningen.

Erfarenheten har emellertid givit vid handen att det ej sällan är mycket svårt att utöva betryggande kontroll av samtliga vid en utförsel uppgivna omständigheter och av de transaktioner från olika företags sida som äger samband med utförseln. Myndigheterna söker givetvis att på grundval av gjorda erfarenheter fortlöpande effektivisera kontrollen och anpassa den till de växlande förhållanden, som råder på detta område.

Med det anförda anser jag mig, herr talman, ha besvarat herr Hedlunds interpellation.

Härpå anförde

Herr HEDLUND (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka handelsministern för svaret på min interpellation. All export av vapen är en ömtålig sak. Skäl kan anföras både för och emot. Det är väl helt naturligt att den som vill importera i regel framställer saken så att det gäller att stärka försvarsberedskapen. Att bidra till detta kan ofta förefalla lovvärt. Även vårt land har varit i behov av att köpa krigsmateriel utifrån. Vad exporten av vapen från Sverige beträffar uppges en sådan som bekant vara angelägen för att vi därigenom skall kunna hålla i gång en tämligen omfattande produktion av krigsmateriel, något som är av betydelse för vår egen beredskap. Riktigheten i denna bedömning torde knappast kunna sättas i fråga.

Interpellation ang. yrkesutbildningen för vuxna

I vårt land har man liksom på så många andra håll ansett sig böra medge viss export av krigsmateriel, och vid en bedömning av alla omständigheter måste man nog komma fram till att den ståndpunkten är riktig — men endast under förutsättning att det sker en sträng kontroll för att hindra olämplig och icke önskvärd export. Såsom framgår av handelsministerns svar påbjuder också vår lagstiftning kontroll i det avseendet. Jag har tidigare haft tillfälle att konstatera att denna kontroll är omsorgsfull. Nya erfarenheter kan emellertid ge anledning till skärpningar i kontrollen, alldeles särskilt under perioder av starkare konflikter eller konfliktrisker länder emellan eller inom länder i form av inbördeskrig.

Omständigheterna i ett i pressen nyligen omnämnt fall av vapenexport från Sverige synes enligt min mening aktualisera tanken på viss skärpning av villkoren för licens för krigsmaterielexport. Här gällde det som bekant gevär och ammunition som enligt svensk licens skulle få utföras till Argentina. Materielen avgick med flygplan som emellertid av franska jaktplan fångades in över algeriskt område och tvingades landa, varefter fransk myndighet beslagtog vapenlasten med motivering att den var avsedd för de algeriska rebellerna.

En kommunicé från handelsdepartementet i saken avslutas med orden att man inte anser det styrkt att godsets verkliga destination varit annan än den som uppgivits. Uttryckt i andra ord betyder detta att handelsdepartementet inte lyckats få fram några bevis för att avsikten verkligen var att den uppbringade lasten skulle gå till annat håll än Argentina. Jag föreställer mig att det hör till de mera besvärliga uppgifterna att åstadkomma en bevisning om att lasten inte var avsedd för Argentina. Den argentinska regeringen förnekar, enligt tidningsuppgifter, över huvud taget kännedom om affären.

Den fråga man här ställer sig är om

inte bevis om införseltillstånd till det uppgivna importlandet eller i varje fall bevis om att importen sker med samtycke därifrån borde avfordras var och en som vill utföra vapen eller annan krigsmateriel från Sverige. Skulle inte detta innebära en ytterligare garanti mot export till olämplig destinationsort? Helt säkert kan mycket betydande vinster uppnås för mellanhänder som lyckats anskaffa vapen till stater som är invecklade i akuta internationella konflikter eller inbördeskrig eller befinner sig inför ett omedelbart hot om sådana förvecklingar. Man måste därför räkna med att skrupelfria mellanhänder kan utnyttja all sin uppfinningsrikedom för att vilseleda exportlandets licensmyndigheter. Självfallet är det uteslutet att man fullständigt skulle kunna omöjliggöra ett sådant vilseledande och därmed en icke önskvärd export, men enligt min mening bör det övervägas, huruvida inte en förstärkt kontroll ändå kan vinnas, om exportlicens lämnas från vårt land först sedan det företetts — som jag sade — bevis om att varan får importeras till det uppgivna importlandet och i varje fall bevis om att det inte föreligger anledning att antaga annat än att myndigheterna medger detta.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3**Interpellation ang. yrkesutbildningen för vuxna**

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Fröken ELMÉN (fp), som yttrade:

Herr talman! I en motion till förra årets riksdag föreslogs att ledningen för den arbetsmarknadsmässiga yrkesutbildningen för vuxna borde ankomma på länsarbetsnämnderna, som enligt förslaget också skulle fungera som styrelser för de aktuella kurserna.

Med anledning härav uttalade stats-

Interpellation ang. yrkesutbildningen för vuxna

utskottet i ett senare av riksdagen godkänt utlåtande, att varje ytterligare splittring av ledningen för yrkesutbildningen borde undvikas. Av detta skäl och därför att man inte ansåg att länsarbetsnämnderna ägde den för uppgiften erforderliga pedagogiska sakkunskaper avstyrktes förslaget.

I statsutskottets utlåtande (192) anfördes bl. a.:

»Vidare föreslås i motionerna att länsarbetsnämnderna skulle förordnas som kursstyrelser för enligt motionärernas uttryckssätt 'arbetsmarknadsmässig vuxenutbildning', en beteckning, som enligt överstyrelsen för yrkesutbildning visserligen icke är fullt adekvat men likväl i stort sett torde täcka de extraordinära utbildningsåtgärder, varom här är fråga. Utskottet får erinra om att de sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning m. m. framhållit, att i dessa sakkunnigas uppgift ingår att undersöka möjligheterna för en koncentration av den centrala ledningen av yrkesutbildningen. De sakkunniga ha betonat, att ifrågavarande förslag strider mot direktiven för nämnda utredning, då dess förverkligande skulle medföra en ytterligare splittring av ledningen för yrkesutbildningen. Utskottet vill med hänsyn härtill och jämväl i betraktande av att ifrågavarande organ icke förfoga över erforderlig pedagogisk sakkunskap avstyrka att åtgärder skulle vidtagas i enlighet med vad i motionerna på denna punkt förordats.»

Nyligen har det emellertid på olika håll i pressen förekommit uppgifter som tyder på att de nämnda omskolningskurserna ändå kommer att handhas av länsarbetsnämnderna, som enligt dessa uppgifter visserligen inte skall fungera som kursstyrelser men väl tilldelas uppdraget att utse dessa styrelser.

Enligt pressuppgifterna skulle direktiv i den riktningen ha utfärdats av överstyrelsen för yrkesutbildning och arbetsmarknadsstyrelsen.

Det kan enligt min mening starkt ifrå-

gasättas huruvida ett sådant arrangemang i fråga om yrkesutbildningen står i överensstämmelse med den uppfattning som riksdagen i fjol gav uttryck åt och som framfördes i skrivelse till Kungl. Maj:t.

Detta gäller både riksdagens krav på ökad centralisering av yrkesutbildningens ledning och beslutet att länsarbetsnämnderna icke skulle ges uppgiften att leda den aktuella yrkesutbildningen. Med hänsyn härtill måste det anses angeläget att man från regeringens sida klargör sin uppfattning i frågan.

Med hänvisning till det anförda och med anledning av att yrkesutbildningsfrågorna handlägges av skilda departement hemställer jag om kammarens tillstånd att till hans excellens herr statsministern få framställa följande fråga:

Vill herr statsministern redogöra för de åtgärder man från regeringens sida ämnar vidtaga i syfte att efterkomma det beslut angående yrkesutbildningen som i enlighet med statsutskottets utlåtande nr 192 fattades av riksdagen i december 1960?

Denna anhållan bordlades.

§ 4

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1961/62 till oförutsedda utgifter,

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde,

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner,

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställ-

ningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1961/62, i vad avser utrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion,

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1961/62, och

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa fastigheter inom kommunikationsdepartementets ämbetsområde;

bankoutskottets utlåtande nr 3, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning,

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning,

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ lagen den 16 december 1949 (nr 680) om förbud mot spridning av vissa kartor m. m.,

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vapenförordningen den 10 juni 1949 (nr 340),

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m., och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 8 april 1949 (nr 166) angående skyldighet att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift;

andra lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckta motioner om höjning av folkpensionerna; samt

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av motioner rörande användningen av benämningen glass,

nr 2, i anledning av motion om upp-

låtande av enskilda vägar för allmän trafik,

nr 3, i anledning av väckta motioner om minskning av längsta tid för upplåtelse av rätt att avverka skog, och

nr 4, i anledning av motioner rörande lagstiftning till förhindrande av spekulation i tomtmark.

§ 5

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1961/62 under första huvudtiteln, avseende anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående benämningen av en professur vid Stockholms universitet;

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1961/62 till avskrivning av oregerade kapitalmedelsförluster;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre anslag inom handelsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde; samt

från bevillningsutskottet:

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ förordningen den 15 maj 1959 (nr 168) om särskilda investeringsfonder för för-lorade inventarier och lagertillgångar.

§ 6

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 39, angående förslag till förordning med provisoriska bestämmelser rörande utbildningstiden för vissa värnpliktiga,

nr 40, angående godkännande av avtal om fortsatt drift av Svenska silikatforskningsinstitutet, m. m.,

nr 42, angående statlig kreditgaranti för anordnande av auktionslokaler för trädgårdsprodukter, m. m.,

nr 43, angående försäljning av vissa kronoegendomar, m. m., och

nr 44, med förslag till förordning om antalet ortsgupper vid skattegrupperingen.

Dessa propositioner bordlades.

§ 7

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 14.16.

In fidem

Sune K. Johansson

Tisdagen den 21 februari

Kl. 16.00

§ 1

Justerades protokollen för den 14 och den 15 innevarande februari.

§ 2

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner. Därvid remitterades

till behandling av lagutskottet propositionen nr 39, angående förslag till förordning med provisoriska bestämmelser rörande utbildningstiden för vissa värnpliktiga;

till statsutskottet propositionen nr 40, angående godkännande av avtal om fortsatt drift av Svenska silikatforskningsinstitutet, m. m.; samt

till jordbruksutskottet propositionerna: nr 42, angående statlig kreditgaranti för anordnande av auktionslokaler för trädgårdsprodukter, m. m., och

nr 43, angående försäljning av vissa kronoegendomar, m. m.

Vid härefter skedd föredragning av propositionen nr 44, med förslag till förordning om antalet ortsgupper vid skattegrupperingen, hänvisades propositionen, såvitt angick det framlagda förordningsförslaget, till bevillningsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

§ 3

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 13, 20, 21 och 23—25, bankoutskottets utlåtande nr 3, första lagutskottets utlåtanden nr 1—6, andra lagutskottets utlåtande nr 2 och tredje lagutskottets utlåtanden nr 1—4.

§ 4

Föredrogos den av fröken *Elmén* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr statsministern angående yrkesutbildningen för vuxna.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Interpellation ang. fullgörandet av landsarkivens skyldighet att mottaga arkivhandlingar

Ordet lämnades på begäran till

Fröken KARLSSON (h), som yttrade:

Herr talman! Genom departementskrivelse den 16 december 1960 befriades två av landsarkiven — Uppsala och Lund — från och med den 1 januari 1961 tills vidare från den åliggande skyldighet att från den lokala förvaltningen mottaga arkivhandlingar. Anledningen härtill var att utrymme saknades för att mottaga leveranserna. För två andra landsarkiv — i Göteborg och Vadstena — har samma ödesdiga konsekvenser kunnat tillfälligt undgå genom att nya hyllinredningar successivt installerats (Göteborg) eller genom att provisoriska och allt annat än tillfredsställande magasinslokaler iordningställts genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg (Vadstena). Hur har ett sådant läge kunnat uppstå?

Det kommer icke som en överraskning. Sedan mer än 30 år tillbaka har frågan om landsarkivens utbyggnad varit aktuell. Den nuvarande organisationen skapades omkring 1900 och var då avsedd att efter hand fullföljas, i likhet med vad som är fallet i övriga kulturländer. 1940 års arkivsakkunniga utredde ingående frågan i sitt den 5 maj 1951 avgivna betänkande, vilket föranledde ett Kungl. Maj:ts uppdrag till byggnadsstyrelsen den 5 maj 1952 att utreda frågan. Vissa uppslag för lösandet av landsarkivets i Lund byggnadsfråga framlades av byggnadsstyrelsen under 1950-talets lopp, vartill jag återkommer. Genom skrivelse den 10 mars 1959 till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet anhöll byggnadsstyrelsen därpå om en särskild utredning genom departementet av möjligheterna att lösa landsarkivens skydds- och lokalfrågor genom inrättandet av arkivdepåer eller på annat sätt. Detta resulterade i att byggnadsstyrelsen

uppdrog åt arkitekten Carl Hampus Bergman och riksarkivet åt arkivrådet Robert Swedlund att tillsammans verkställa utredningen i fråga. Deras betänkande förelåg i juni 1960 och utmynnade i förslag till tillbyggnader för landsarkiven i Lund och Göteborg samt nybyggnad för landsarkivet i Uppsala. Den kostnadsberäkning, som kan ge ytterligare bas för bedömandet, skall enligt uppgift verkställas av byggnadsstyrelsen men föreligger ännu icke.

För att frågans allmänna betydelse skall kunna överblickas, torde det först vara nödvändigt att lämna en kort översikt över den svenska landsarkivorganisationens tillkomst, innebörd och syfte. När landsarkiven tillkom — i stort sett efter de på området ledande kulturnationernas förebild — var beslutet föranlett av behovet att omhändertaga de lokala myndigheternas arkiv och göra det lokalt tillgängligt, viktigt inte minst med hänsyn till den rättssökande allmänhetens berättigade anspråk att ha lätt tillgång till sådana handlingar som är av vikt för dess rättsförhållanden (underdomstolars, pastorsämbetens och delar av länsstyrelsers arkiv). Sedan dess har det visat sig att landsarkivets bestånd av handlingar kommit att få en då oanad betydelse ur forskningssynpunkt, dels för den alltmer utbredda personhistoriska och genealogiska forskningen, dels för vetenskapliga undersökningar inom ett flertal ämnesområden. Behovet av dessa arkivhandlingars tillhandahållande har sålunda ökat avsevärt sedan organisationens uppkomst. Att nu försämrade möjligheterna att uppfylla dess syfte synes otänkbart.

Då de första landsarkiven uppstod, hade man också framtiden i tankarna. I två fall — Uppsala och Vadstena — söktes visserligen endast en provisorisk lösning av lokalfrågan däri, att landsarkiven förlades till slott med anor från Vasatiden. Avsikten var att efter hand sörja för bättre förläggningar. För Uppsalas del upphörde möjligheterna av en tillräcklig utvidgning

Interpellation ang. fullgörandet av landsarkivens skyldighet att mottaga arkivhandlingar

inom slottets murar, då rikssalen restaurerades på 1930-talet. Arkivsakkunniga framhöll 1951 att inga möjligheter komme att finnas för att mottaga accessioner efter 1950-talet. Den enda lösningen av landsarkivets byggnadsfråga, framhöll arkivsakkunniga, var en nybyggnad. Den tomt som då var aktuell, har emellertid sedan dess tagits i anspråk för andra ändamål, varför frågan för närvarande är olöst.

För Vadstenas del räknade man än mer utpräglat med placeringen i slottet som en nödhjälpslösning, i synnerhet sedan landsarkivets distrikt uppdelats genom upprättandet av landsarkivet i Göteborg 1911 varigenom Vadstena kom att ligga i utkanten av sitt nya, förminskade distrikt. Landsarkivets förflyttning har diskuterats under lång tid, och 1939 ansåg riksdagen skälen för dess placering till Linköping bärande. Denna lösning har emellertid icke förverkligats, och genom nya provisoriska inredningar i olika delar av slottet har det mest överhängande behovet av utrymme tillfredsställts. Det måste emellertid starkt framhållas, att lokalerna i slottet är i hög grad otillfredsställande, framför allt ur brandsäkerhetssynpunkt. För närvarande pågår en undersökning av möjligheterna till slottsområdets restaurering, och i samband därmed uppmärksammas även arkivets problem.

I båda de nämnda fallen räknar man alltså med lokallösningarna som provisorier, vilka efter hand skulle ersättas med bättre förhållanden. Vad de nybyggda landsarkiven beträffar — Lund 1903 och Göteborg 1911 — tog man hänsyn till framtida utbyggnadsbehov genom att i anslutning till byggnaden reservera tomtutrymme av tillfredsställande omfång och genom att planera tillbyggnader. I båda dessa fall finns sålunda förstklassiga utvidgningsmöjligheter. Vad Lund beträffar, där det förhandenvarande magasinutrymmet

tagits i anspråk på ett sätt som närmar sig det otroliga, har under 1950-talet i anslutning till arkivsakkunnigas betänkande 1951 och det uppdrag som 1952 gavs byggnadsstyrelsen olika projekt framkommit för att förhindra det leveransstopp, som enligt nämnda betänkande tycktes lika ofrånkomligt för Lund som för Uppsala. Redan 1952 framlade byggnadsstyrelsen ett förslag till ombyggnad, omfattande utgrävning av en källare under den existerande byggnaden jämte vissa moderniseringsåtgärder. Under den fortsatta diskussionen framkom förslag att i enlighet med den ursprungliga planen uppföra en tillbyggnad till landsarkivet på den därför avsedda tomten (landsarkivets trädgård).

1956 framlade byggnadsstyrelsen ett nytt förslag till källarutgrävning och viss ombyggnad. Ej heller denna framställning föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Byggnadsstyrelsen återkom 1957 med ett förslag till såväl nybyggnad som ombyggnad av landsarkivet i Lund. Ej heller denna framställning föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Emellertid bemyndigades arbetsmarknadsstyrelsen 1958 att använda vissa medel för projektering av bl. a. ombyggnad av landsarkivet i Lund, och byggnadsstyrelsen förde detta ärende vidare till Kungl. Maj:t den 25 augusti 1959, varvid den anhöll om medelsanvisning i vanlig ordning för detta arbete, därest icke kostnaderna skulle bestridas med medel för arbetslöshetens bekämpande. De kom inte att bestridas på nämnt sätt, och Kungl. Maj:t meddelade den 4 januari 1960, att den gjorda framställningen om investeringsanslag icke föranledde någon åtgärd. Konsekvensen av den här refererade utvecklingen av ärendet under 1950-talet var landsarkivets framställning om kungl. dispens från sin huvuduppgift och närdiga brevet med medgivande härtill den 16 december 1960.

Interpellation ang. fullgörandet av landsarkivens skyldighet att mottaga arkivhandlingar

Vad Göteborg beträffar finnes även här en plan för tillbyggnad och en tomt reserverad därför omkring den nuvarande byggnaden. Vissa av de svåra olägenheter, som följde av de otillräckliga forskar- och administrationsutrymmena, avhjälpes under 1950-talet genom en mindre tillbyggnad. Genom att det gamla hyllsystemet under de senaste åren ersatts med ett nytt, kunde den mest överhängande utrymmesbristen avhjälpas, så att leveransstoppet tills vidare ej har behövt utsträckas till detta distrikt. En av förutsättningarna härför är emellertid att Göteborgs stad, som enligt avtal med kronan vid landsarkivets uppförande har rätt att där få förvara viss del av sina arkivalier, för närvarande avstått från att överlämna en del av de mer än 3 000 hyllmeter, som den tidigare begärt att få överlämna. För framtiden synes det även här vara den enda tänkbara lösningen av landsarkivets utrymmesproblem att — som arkivsakkunniga uttryckte saken 1951 — »uppföra en ny magasinflygel i direkt anslutning till landsarkivets nuvarande byggnad».

Landsarkiven i Härnösand, Östersund och Visby har för närvarande inga aktuella problem av detta slag. För det största av dem, Härnösand, har liksom för Lund och Göteborg tomtutrymme för tillbyggnad beräknats vid planeringen.

Den förut åberopade utredning, som byggnadsstyrelsen och riksarkivet gemensamt utfört, är som nämnts färdigställd så när som på kostnadsberäkningen. Denna utredning har även tagit hänsyn till en annan lösningsmöjlighet av landsarkivens utrymmesproblem, nämligen nyuppförandet av s. k. skogsdepåer, vilka skulle kunna övertaga förvaringen av en del av landsarkivens handlingar. På närmare specificerade grunder anser utredningsmännen detta förslag underlägset den lösning som skulle vinnas genom tillbyggnad av landsar-

kiven i Lund och Göteborg samt nybyggnad av landsarkivet i Uppsala.

Det framtungna leveransstoppet synes vara en allvarlig olägenhet. För den lokala förvaltningens del framkallar den rubbningar av avsevärt slag, då alla beräkningar med avseende på behövt arkivutrymme nu blivit inaktuella. Då handlingarna ej längre i laga ordning kan levereras till landsarkiven, måste varje lokal arkivbildare själv sörja för deras förvaring. Vidare är följderna för den forskning som bedrivs i landsarkivens material påfallande. Varje tioårsleverans har brukat medföra en märkbar ökning i forskningsfrekvensen, helt naturligt eftersom då ett avsevärt, förut splittrat stoff med ens ställes till forskarnas förfogande och dessutom blir förtecknat och ordnat på ett fullt tidsenligt sätt. Frågan har slutligen en rättslig sida, förut här antydd genom påpekandet, att vid landsarkivens inrättande hänsyn till den rättssökande allmänhetens berättigade anspråk torde ha spelat en framträdande roll.

Ännu en avsevärd olägenhet med leveransstoppet kan påpekas; den torde inom kort bli mycket kännbar. Författningens enligt skall upphörda (i viss utsträckning även omorganiserade) lokala förvaltningsgrenars arkiv övertagas av landsarkiven; de kan ju inte heller i regel omhändertagas av någon annan myndighet. En rad sådana övertaganden har varit aktuella under den senaste perioden av landsarkivens liv, och inte minst härigenom har de fyllt en ständigt aktuell uppgift, som annars inte hade kunnat bemästras. Enligt vad man i dag kan överblicka, torde åtskilliga nya sådana frågor uppstå under de närmaste åren, i den mån det är möjligt att döma efter nu avslutade eller pågående utredningar. Här kan jag fästa uppmärksamheten vid upphörda magistraters arkiv; härads-skrivararkiv (i samband med olika

Interpellation ang. kommunikationerna i Tornedalen

förändringar av häradsskrivardistriktet); sjömanshusens arkiv (1937 upphörde 17 sjömanshus, innevarande år skall 11 upphöra, varjämte de återstående förstatligade sjömanshusens arkiv måste omhändertagas); ytterligare kommer betydande arkivproblem att uppstå i samband med den nu aktuella frågan om rådhusrätternas upphörande, med de av kommunindelningsreformer- na föranledda ändringarna i fögderi- och landsfiskalsdistriktsindelningen och såvitt man nu kan se även i samband med vissa förändringar av länsindelningen. Man torde även kunna motse förändringar som kommer att ha sin inverkan på pastorats- och kontraktsarkiven.

Det synes sålunda som om det framtvungna leveransstoppet inom två landsarkivdistrikt, vilket efter ytterligare en tioårsperiod kan komma att följas av flera, har drabbat arkivväsendet i en synnerligen olycklig stund. Konsekvenserna härav synes dessutom komma att drabba avsevärda delar av den lokala förvaltningen och framkalla skadeverkningar, som det blir dyrbart och arbetskrävande att längre fram neutralisera.

Med stöd av det anförda hemställer jag, herr talman, om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få rikta följande fråga:

Vill herr statsrådet lämna en redogörelse för de åtgärder som planlägges för att samtliga landsarkiv ånyo skall bli i stånd att mottaga arkivhandlingar i normal utsträckning och klargöra inom vilken tidrymd detta bör kunna bli möjligt?

Denna anhållan bordlades.

§ 6

Interpellation ang. kommunikationerna i Tornedalen

Herr LARSSON i Hedenäset (cp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! De allmänna kommu-

nikationsmedlen har den senaste tiden mött stigande konkurrens på grund av ett allmänt utbrett fordonsägande. Detta har bl. a. tagit sig uttryck i ett ökat innehav av privata personbilar som resulterat i minskad efterfrågan av tåg- och bussresor. Samtidigt som detta konstateras måste dock även en social avigsida av denna utveckling få noteras:

De medborgare, framför allt åldringar och sjuklingar men även skolbarn, som mest är beroende av allmänna kommunikationsmedel riskerar att få en i takt med den ökade biltätheten försämrad service. De negativa verkningarna av en sådan utveckling är förvisso av den betydelse att de ej bör nonchaleras.

Även andra faktorer bör i detta sammanhang observeras. Den service de allmänna kommunikationsmedlen erbjuder en bygds inbyggare har även grundläggande betydelse för olika företags lokalisering till orten. Om en bygd står inför hotet av allt sämre kommunikationer med landet i övrigt, framstår den lätt vid den enskilde företagarens lokaliseringsbedömning såsom mindre attraktiv.

De allmänna konstateranden som här gjorts må med särskild skärpa kunna åberopas beträffande kommunikationerna i rikets nordligaste gränsorter. De långa avstånden och det bristfälliga ekonomiska underlaget accentuerar de sociala synpunkterna. Behovet av ett kraftigt utvecklat och mer differentierat näringsliv gör att de allmänna kommunikationernas status blir av vital betydelse. Det förhållandet att här är fråga om en gränsbygd understryker ytterligare ärendets vikt.

Tyvärre måste emellertid konstateras att under senaste tiden på olika sätt Tornedalens kommunikationer undergått negativa förändringar. Sålunda må som exempel anföras:

På bansträckan Karungi—Övertorneå indrogs — i och med tidtabelländringen den 1 september 1960 — de dagliga per-

Interpellation ang. Järvafältets framtida utnyttjande

sonförbindelserna nr 1118 Övertorneå—Karungi och 1113 Karungi—Övertorneå. Detta medförde att ett 20-tal personer som för färd från sitt arbete i Övertorneå och söder därom brukat anlita den förstnämnda förbindelsen orsakades betydande svårigheter. Den senare förändringen medförde att de möjligheter som tidigare funnits att från plats å bansträckan på en dag per järnväg avklara en sjukhuskonsultation, ett sammanträde eller annan förrättning i länets centralorter, Boden och Luleå, blivit rätt illusoriska.

Till Karesuando och därmed till rikets nordligaste bygder ombesörjes kommunikationerna genom postverkets diligensurer. Även härvidlag måste en försämring av kommunikationerna påtalas. Till mot slutet av 50-talet upprätthölls bussförbindelser från Muodoslompolo till Karesuando 4 dagar i veckan. Hösten 1958 utsträcktes sedan bussturerna att omfatta alla vardagar. Detta blev emellertid en glädje av kort varaktighet. Endast till sommaren 1959 tillgodosågs karesuandoborna med dagliga förbindelser med omvärlden, då inskränktes dessa nämligen till att återigen omfatta 4 turer i veckan. Ej nog därmed, utan redan hösten 1959 reducerades de ytterligare till endast tre turer i veckan, vilket fortfarande gäller.

Vad här anförts är endast att betrakta som några exempel på kommunikationsförsämringar under den senaste tiden i Tornedalen.

Det är visserligen bekant att statens affärsdrivande verk även har räntabilitets- och ekonomiska synpunkter att beakta. Detta förhållande bör dock ej få undanskymma ett beaktande av de sociala, kulturella och lokaliseringspolitiska argumenten. Inte minst i en bygd som ofta uppmärksammas internationellt är ett särskilt beaktande av dessa skäl i hög grad befogat. Härav följer även att ett återställande av kommunikationerna så att den senaste tidens

försämringar undanröjes är synnerligen angeläget.

Med stöd av vad ovan anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande fråga:

Är herr statsrådet villig medverka till ett återställande av kommunikationerna i Tornedalen så att den senaste tidens försämringar av desamma blir undanröjda?

Denna anhållan bordlades.

§ 7

Interpellation ang. Järvafältets framtida utnyttjande

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr SKÖLDIN (s), som yttrade:

Herr talman! Järvafältet omfattar en areal av cirka 5 500 hektar och är beläget inom Stockholms (1 700 hektar), Sundbybergs (400 hektar) och Solna (700 hektar) städer samt Sollentuna köping (1 600 hektar) och Järfälla kommun (1 100 hektar). Fältet har ett jämförelsevis centralt läge i Stor-Stockholm. Sålunda kan nämnas att hela området söder om Barkarby flygfält faller inom en 15-kilometersräjong från Gustav Adolfs torg. Förutom närheten till innerstaden har området andra fördelar i fråga om kommunikationer. Två riksvägar — Uppsalavägen och Enköpingsvägen — som under alla förhållanden avses att utbyggas till motorvägar går igenom eller intill fältet in till city. De beräknas bli mindre trafikbelastade än flertalet andra infartsvägar till Stor-Stockholm och skulle därför med fördel kunna utnyttjas för ytterligare bebyggelse. Själva infarterna till innerstaden torde också vara lättare och mindre kostsamma än brolederna söder och öster därifrån. Delar av Järvafältet kan också nås från järnvägslinjerna från Västerås och Uppsala. Genom sitt cen-

Interpellation ang. Järvafältets framtida utnyttjande

trala läge, sin ytstorlek och förutsättningarna till goda kommunikationer har Järvafältet sålunda en fundamental betydelse för bostadsförsörjningen inom Stor-Stockholm.

Bostadsbristen i vårt land är särskilt starkt koncentrerad till Stor-Stockholm. Jag vill i detta stycke hänvisa till det s. k. aktionsprogrammet, varom enighet nåtts mellan Stockholm och dess grannkommuner. Enligt detta program har man som målsättning att uppföra cirka 14 000 lägenheter per år inom regionen; en siffra, som även bostadsstyrelsen och den s. k. långtidsutredningen förordat. Tidigare har man haft en bostadsproduktion omfattande cirka 10 000 lägenheter.

Nyproduktionen av bostäder i Stockholms stad är som bekant mycket begränsad på grund av brist på mark för nybebyggelse. Huvudstadens grannkommuner har härigenom fått övertaga huvudparten av bostadsproduktionen. Härvid har marktillgångarnas läge blivit utslagsgivande för bostadsproduktionens lokalisering. Den naturliga strävan att få bebyggelsen förlagd till lämpligaste plats ur kommunikationssynpunkt kan därvid inte alltid beaktas.

Det kan inte vara bara ett de bostadsbehövandes intresse utan också en kommunal och statlig angelägenhet av hög grad att avskaffa bostadsbristen och detta inom en snar framtid. Det är även ett statligt och kommunalt intresse, att investeringsvolymen för de med bebyggelsen sammanhängande åtgärderna begränsas. Mot bakgrunden av dessa synpunkter må det få anses berättigat att stockholmsregionens kommuner erhåller besked om hur det i framtiden skall förfaras med Järvafältet.

Hur många lägenheter, som lämpligen kan byggas på Järvafältet, kan ingen i dag angiva. Sannolikheten talar för att där kan bo minst 200 000 personer. Halva antalet, eller 100 000, torde kunna beredas bostäder på de delar av Järvafältet, som ligger inom Stockholms

stads gränser. Att vinna klarhet i detta avseende är icke möjligt med mindre en generalplan för Järvafältet utarbetas. Härvid skall självfallet alla synpunkter som i dag ligger till grund för en tidsenlig stadsplanering (naturreservat m. m.) beaktas. Men det är också av betydelse för berörda kommuner att få vetskap om inom vilken tid de kan påräkna att få disponera marken. Ett icke oväsentligt intresse torde det vara för statsmakterna att få utrett, vilka inkomster en försäljning av lämpliga delar av Järvafältet skulle ge. Sannolikt rör det sig om cirka 50 miljoner kronor.

Med vad jag här anfört anholder jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande interpellation:

Vill herr statsrådet taga initiativ till att överläggningar med representanter för berörda kommuner angående Järvafältets framtida utnyttjande kommer till stånd?

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Anmälde Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 41, angående statens provningsanstalts organisation och verksamhet, m. m.

Denna proposition bordlades.

§ 9

Tillkännagavs, att följande motioner under sammanträdet avlämnats till herr talmannen, nämligen

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 27, angående vissa bestämmelser till förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m., motionerna:

nr 652 och 653, av herr *Johansson* i Dockered m. fl.,

nr 654, av herr *Odhe*, och

nr 655, av herr *Hedin* m. fl.; samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 34, angående vissa stödatgärder i anledning av skadorna å 1960 års skörd, motionerna:

nr 656, av herr *Hedlund m. fl.*,
nr 657, av herr *Hæggbloom m. fl.*,
nr 658, av herrar *Ekström* i Björkvik och *Johansson* i Södertälje,
nr 659, av herr *Björkänge*, och
nr 660, av herr *Grebäck m. fl.*
Dessa motioner bordlades.

§ 10

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till Riksdagens andra kammare

Härmed får jag anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 28 februari t. o. m. den 3 mars för att

i Strasbourg delta i sammanträde med Europarådets rådgivande församling.

Stockholm den 20 februari 1961

Gunnar Heckscher

För deltagande i plenarsession i Europarådet anhålles härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 27 februari—3 mars.

Stockholm den 21 februari 1961

C. G. Regnéll

Kammaren biföll dessa ansökningar.

§ 11

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.06.

In fidem

Sune K. Johansson

Onsdagen den 22 februari

Kl. 14.00

§ 1

Svar på interpellation ang. anstånd med avlämnande av självdeklaration

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **STRÄNG**, som yttrade:

Herr talman! I en interpellation har herr Hedin frågat, om jag vill medverka till att taxeringsintendenterna får rekommendation att inte behandla ansökningar om anstånd med självdeklaration alltför restriktivt.

Till svar vill jag framhålla följande.

En försening med deklarationernas avlämnande är till allvarlig olägenhet för taxeringsarbetet. Intendenternas befogenhet att medge anstånd med deklaration är därför avsedd att användas restriktivt. Den praxis som intendenterna härvidlag tillämpar har i allmänhet inte ansetts för hård. Framförd kritik har närmast gått i motsatt rikt-

ning. Det kan erinras om att statsrevisorererna i berättelsen till fjolårets riksdag ifrågasatt åtgärder för en skärpt praxis.

Under innevarande år föreligger emellertid i viss mån särskilda förhållanden, främst genom ATP-redovisningen. Riksskattenämnden har av den anledningen givit intendenterna del av en skrivelse från köpmannaförbundet m. fl. organisationer, vari hemställes om en rekommendation att anståndsansökningar inte skall behandlas alltför restriktivt. Nämnden har därvid uttalat, att nämnden funnit de i skrivelsen anförda synpunkterna värda beaktande såvitt gällde 1961 års taxering.

Av nämnden har enligt min mening vidtagits alla de åtgärder för att tillgodose interpellantens synpunkter som rimligen kan ifrågakomma.

Herr talman! Med det anförda anser jag mig ha besvarat interpellationen.

Härpå anförde

Svar på interpellation ang. anstånd med avlämnande av självdeklaration

Herr HEDIN (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min interpellation. Jag tackar dels för att svaret har kommit så pass snabbt, dels för innehålllet i den senare delen av svaret. Det innebär nämligen att finansministern i likhet med riksskattenämnden för årets taxering velat tillmötesgå de önskemål jag framfört i interpellationen. Men min interpellation åsyftade inte bara förhållandena just det här året med de omvittnat krångliga ATP-formulären och den extra belastningen med redovisning av omsättningskatten. Givetvis blir det just i år extra arbete för såväl skattskyldiga som deklara-tionsbyråer av olika slag. Men å andra sidan kommer de här uppgifterna att få lämnas också kommande år, även om det kanske blir förenklade blanketter, vilket vi väl får hoppas.

Dessutom tillkommer andra faktorer som redovisades i den skrivelse som finansministern återopade från Sveriges köpmannaförbund, Sveriges lantbruksförbund och Sveriges hantverks- och småindustriorganisation. Organisationerna anför där, att den nya praxis som regeringsrätten infört genom ett beslut 1958 för första gången i år börjat tillämpas mera allmänt. Den innebär att rörelseidkare med brutet räkningsår skall redovisa inkomst av tjänst, av kapital, av annan fastighet liksom av förmögenhet per kalenderår. Detta innebär att — i motsats till vad tidigare har varit fallet — deklara-tionen inte kan slutföras på hösten utan först efter kalenderårets slut.

Till riksskattenämnden har också i annat sammanhang framförts önskemål bl. a. om att medlemmar i familjebolag som är verksamma i bolaget skall kunna få anstånd med sin deklaration till den tid då deras bolags deklaration skall lämnas. Önskemålet synes vara i hög grad berättigat, dels emedan dessa delägares deklarationer står i nära samband med bolagets årsredovisning, dels

på grund av att familjebolag blir allt vanligare.

Små och stora företag anlitar i allt större utsträckning bokföringsbyråer för sin bokföring och även för sin deklaration. Det kan naturligtvis i och för sig inte vara något fel, snarare tvärtom. Det kan knappast vara rationellt att ett mindre företag — där småföretagaren själv inte är särskilt intresserad av att sköta sin bokföring och kanske inte heller kunnig i alla detaljer i fråga om deklaration utan i stället vill satsa hela sin arbskraft på produktionen i sitt företag — anställer kontorspersonal som inte kan beredas full sysselsättning. För taxeringsmyndigheterna måste det vara fördelaktigt att deklarationerna upprättas av sakkunniga på området, vilket bör minska förekomsten av felaktigheter. Även om dessa deklarationer till viss del skulle komma senare än andra, torde taxeringsarbetet kunna slutföras både lättare och snabbare.

De tjänstemän, som på bokföringsbyråer upprättar deklarationer, har numera samma ansvar som varje enskild deklarant. De kan alltså ställas till ansvar för vårdslöshet eller för avsiktligt felaktigt deklaration.

Anser inte finansministern, att det är bättre att få in deklarationer som är korrekta något senare än normalt än att i rätt tid få in deklarationer som är hastigt och slarvigt gjorda och kanske behäftade med åtskilliga fel? Jag vet att många taxeringstjänstemän är uppriktigt tacksamma för det arbete, som utföres av olika deklara-tionsbyråer. På många håll har man också visat denna uppskattning genom att vara generös i fråga om anstånd, medan man på andra håll har varit betydligt mera restriktiv. Jag kan ge ett exempel från en deklara-tionsbyrå, som för sina klienters räkning sökte anstånd hos tre olika länsstyrelser. I två fall fick man anstånd; i det tredje fallet fick man det inte, trots att man återopade exakt samma skäl för anståndet. Det kan i och

Svar på interpellation ang. anstånd med avlämnande av självdeklaration

för sig inte vara riktigt och bra, att de bestämmelser som nu finns tillämpas olika inom olika länsstyrelser.

Om man har — vilket jag tar för givet är fallet också med finansministern — en positiv inställning till det deklarationsarbete, som utföres av sakkunniga, måste man också ha förståelse för deras arbetsförhållanden. Det blir med den allt snävare tiden för och ökade omfattningen av deklarationsarbetet en oerhörd arbetsanhopning under årets första månader, medan arbetet under andra delar av året, t. ex. under sommaren, är ganska minimalt. Det måste även ur allmän synpunkt vara fördelaktigt, om denna arbetsbelastning kan fördelas över en längre period. Det kan inte ligga i det allmännas intresse, att de sakkunniga byråerna i större utsträckning tvingas anställa extra arbetskraft under själva deklarationsarbetet, kanske arbetskraft som är orutinerad — och för övrigt torde det på många orter vara ganska svårt att få extra arbetskraft. Taxeringsnämnderna arbetar ju normalt under hela våren och under försommaren. Deras arbete behöver säkert inte försenas, om en del deklARATIONER inlämnas efter hand och senare än vid den normala inlämningstiden. Man måste ändå komma ihåg, att det här gäller ett förhållandevis litet antal deklARATIONER. Det stora flertalet deklARATIONER torde inte ha någon svårighet att lämna in sina deklARATIONER i rätt tid.

Vilka möjligheter finns då att lämna anstånd? Taxeringsintendenterna har enligt 34 § 2 mom. i taxeringsförordningen möjlighet att lämna anstånd, om den deklarationssskyldige visar att i följd av hans förvärvskällas särskilda beskaffenhet eller verksamhetens mera betydande omfattning eller annan omständighet av särskild beskaffenhet hinder möter att inlämna självdeklARATIONEN inom föreskriven tid.

Enligt finansministerns svar är denna befogenhet avsedd att tillämpas restriktivt, och den praxis som tillämpats 2 — *Andra kammarens protokoll 1961. Nr 7*

skulle i allmänhet inte ha ansetts för hård. Jag vet inte varifrån finansministern har fått den senare uppfattningen, men det kan knappast vara från deklARATIONERNA eller deklarationsbyråerna. I så fall skulle man inte lägga ned så stor möda på att få en förbättring till stånd.

Den stora frågan är givetvis, hur bestämmelserna i taxeringsförordningen uttolkas och tillämpas. Jag tar för givet att om en deklARANT, som drabbas av sjukdom under den tid han skall lämna sin deklARATION, söker anstånd, så får han detta utan vidare. Jag tar också för givet att om den person, som vid större företag är satt att klara deklARATIONEN, blir sjuk, anstånd beviljas. Lika naturligt tycker jag det borde vara att de lantbrukare, affärsmän eller andra, som gemensamt anställer eller anlitar en expert för att klara bokföring och deklARATION, får anstånd om denne expert eller hans personal råkar ut för sjukdom. På samma sätt borde det vara rimligt, att uttrycket »verksamhetens mera betydande omfattning» skulle kunna tillämpas i fråga om både den enskilde deklARANTEN och den expert eller firma, som man utnyttjar för att upprätta deklARATIONEN — d. v. s. att arbetsbelastningen vid en deklarationsbyrå skulle kunna utgöra skäl för att en del av deklARATIONERNA får lämnas senare.

Jag är, herr talman, övertygad om att såväl skattemyndigheterna som de skattskyldiga har stor fördel av att anståndsförfarandet tillämpas på ett relativt generöst sätt med hänsynstagande till de praktiska arbetsförhållandena.

Jag vill till sist varmt vädja till finansministern att inte bara i år utan också för kommande år medverka till att denna fråga får en positiv lösning, som tar största möjliga hänsyn till de önskemål som nu har framförts och även på andra vägar delgivits finansministern och riksskattenämnden.

Överläggningen var härmed slutad.

Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet

§ 2

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 41, angående statens provningsanstalts organisation och verksamhet, m. m.

§ 3

Föredrogs var efter annan och remitterades till jordbruksutskottet de å kammarens bord liggande motionerna nr 652—660.

§ 4

Föredrogs den av fröken *Karlsson* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående fullgörandet av landsarkivens skyldighet att mottaga arkivhandlingar.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Föredrogs herr *Larssons* i Hedenäset vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående kommunikationerna i Tornedalen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6

Föredrogs den av herr *Sköldin* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående Järnafällets framtida utnyttjande.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7

Föredrogs vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1961/62 till oförutsedda utgifter, och nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 8

Utgifter å tilläggsstat II (socialdepartementet)

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

*Punkten 2***Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet**

I två likalydande motioner, väckta den ena i första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 334) och den andra i andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 391), hade hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61 måtte anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet.

Utskottet hemställde, att motionerna I: 334 och II: 391, såvitt nu vore i fråga, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Bengtson, Eric Carlsson, Svensson* i

Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet

Stenkyrka och Andersson i Knäred, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 334 och II: 391, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr ANDERSSON i Knäred (cp):

Herr talman! De av riksdagen för innevarande budgetår beviljade anslagen för bostadsbyggandet har av olika anledningar visat sig otillräckliga. I fråga om den stora posten, lånefonden för bostadsbyggande över kapitalbudgeten, kommer kammaren om en liten stund att få ta ställning till Kungl. Maj:ts av utskottet enhälligt tillstyrkta förslag om anvisande av ett avsevärt belopp på tilläggsstat.

Vad åter gäller den fråga som nu behandlas, bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet, har sträng restriktivitet fått tillämpas av bostadsmyndigheterna på grund av för liten medelsanvisning i förhållande till antalet ansökningar. Bostadsstyrelsen har därför begärt anvisning av ytterligare 3 miljoner kronor på tilläggsstat för innevarande budgetår. Då förslaget inte upptagits av statsrådet förrän till nästa budgetår har i motionerna I: 334 och II: 391 framställts förslag om anvisande av detta belopp på tilläggsstat.

Jag vill framhålla det stora behovet av att tillräckliga medel anvisas på denna punkt. Denna del av bostadsstödet är den mest socialt inriktade och utgår i stor utsträckning till äldre människor, som inte rimligen bör få vänta längre än nödvändigt på att deras låneansökningar skall behandlas.

Då utskottsmajoriteten inte velat tillstyrka motionerna ber jag att få yrka bifall till den vid utskottsutlåtandet fo-

gade reservationen under punkt 2 av herr Bengtson m. fl.

Herr ALMGREN (s):

Herr talman! Motionärernas yrkande överensstämmer i allt väsentligt med bostadsstyrelsens framställning om anslag på tilläggsstat med 3 miljoner kronor till bostadsförbättringsverksamheten. Departementschefen har gått bostadsstyrelsen till mötes på så sätt, att han i stället för anslag på tilläggsstat upptar ett med 3 miljoner kronor ökat anslag för nästa budgetår. Under dessa förhållanden har utskottet ansett, att motionsyrkandet om att uppföra ovan nämnda belopp på tilläggsstat bör avslås, då skillnaden mellan Kungl. Maj:ts förslag och motionernas endast avser en mycket kort tidsskillnad. Det är bara fråga om ett par tre månader fram till den 1 juli, då medlen blir tillgängliga. Under tiden kan de lånegivande organen och de lånesökande vidta vissa planerings- och förberedelsearbeten, varför några egentliga olägenheter inte behöver uppstå.

Herr talman! Jag ber med det sagda att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed slutad.

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Andersson i Knäred begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 2:o i utskottets utlåtande nr 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit

Bidrag till inrättande av pensionärshem

den vid punkten fogade reservationen 1) av herr Bengtson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Därvid befanns, att flertalet av kammarens ledamöter röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

*Punkten 3***Bidrag till inrättande av pensionärshem**

I de under föregående punkt omfördälda motionerna I: 334 och II: 391 hade vidare hemställts, att riksdagen på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61 måtte anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor till Bidrag till inrättande av pensionärshem.

Utskottet hemställde, att motionerna I: 334 och II: 391, såvitt nu vore i fråga, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Bengtson, Eric Carlsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 334 och II: 391, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till inrättande av pensionärshem å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor.

Efter punktens föredragning anförde:

Herr ANDERSSON i Knäred (cp):

Herr talman! När det gäller bidrag till inrättande av pensionärshem företogs år 1958 en sådan ändring av grunderna, att stödet fick formen av ett årligt hyresbidrag från att tidigare ha utgått som byggnadsbidrag. Vid övergången återstod för statsverkets del att reglera betydande bidrag till kommuner som byggt pensionärshem, och fortfarande

har de berörda kommunerna mycket stora fordringar på statsverket.

Bostadsstyrelsen har därför begärt att på tilläggsstat för innevarande år erhålla 5 miljoner kronor för att så snart som möjligt kunna reglera kommunernas fordringar. Då det av departementschefen upptagna beloppet skall utgå först under nästa budgetår, har i motionerna I: 334 och II: 391 föreslagits att redan detta år skall anvisas 5 miljoner kronor på tilläggsstat, detta med hänsyn till de betydande ränteförluster som uppstår för kommunerna i fråga — det kan ju röra sig om fordringar som funnits under 2,5 å 3 år och räntan på dem uppgår till icke föraktliga belopp. Man kan visserligen säga att den som väntar på något gott väntar inte för länge, men vi menar att kommunerna nu väntat tillräckligt länge.

Herr talman! Jag ber att vid denna punkt få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen av herr Bengtson m. fl.

Herr ALMGREN (s):

Herr talman! Även detta motionsyrkande ansluter sig till ett av bostadsstyrelsen framfört förslag. Bostadsstyrelsen har i sina äskanden meddelat, att det belopp som återstår att utbetala till kommunerna för beviljade pensionärshemsbidrag utgör 9 miljoner kronor, och bostadsstyrelsen föreslår att 5 miljoner kronor härav uppföres på tilläggsstat för innevarande år medan 4 miljoner kronor upptas i nästa års budget. Departementschefen som inte kan tillstyrka ett anslag på tilläggsstat föreslår i stället, att hela beloppet 9 miljoner kronor uppföres i nästa års budget.

Då det även här endast är fråga om en mycket kort tidsskillnad mellan motionärernas yrkande och Kungl. Maj:ts förslag, har utskottet icke ansett sig kunna gå till mötes yrkandet om att medel uppföres på tilläggsstat. De ökade ränteutgifter, som kommunerna får vid-

kännas, blir ju inte av någon större storleksordning eftersom det som sagt gäller en mycket kort tid.

Herr talman! Jag ber att med det anförda få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr JOHANSSON i Norrköping (s):

Herr talman! Vid förra årets riksdag väckte jag och några kamrater en motion i samma syfte, nämligen att för bidrag till inrättande av pensionärshem skulle på tilläggsstat upptas ett större belopp än Kungl. Maj:t föreslagit. Kammarerna avslag denna framställning med 101 röster mot 87. Jag vill nu bara påpeka att om dagens huvudmotionär herr Hedlund och femton av hans partikamrater den gången röstat med motionärerna, hade kommunerna kunnat spara in en del ränteutgifter när det gäller den här saken.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Andersson i Knäred begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammarerna bifaller statsutskottets hemställan i punkten 3:o) i utskottets utlåtande nr 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammarerna bifallit den vid punkten fogade reservationen 2) av herr Bengtson m. fl.

Sedan kammarernas ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han

Fastigheter för utrikesrepresentationen

funne flertalet av kammarernas ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Andersson i Knäred begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 153 ja och 33 nej, varjämte 8 av kammarernas ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammarerna hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 4

Utskottets hemställan bifölls.

§ 9

Anslag å kapitalbudgeten för utrikesdepartementet

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1961/62, i vad avser utrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion.

Punkten 1

Fastigheter för utrikesrepresentationen

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**:

Herr talman! I föreliggande utlåtande har statsutskottet behandlat bl. a. en motion av herrarna Braconier och Regnéll. I den motionen förordas, att beskickningsbyggnader framgent i möjligaste mån bör uppföras gemensamt med något eller några av övriga nordiska länder. Utskottet har utan att tillstyrka motionen dock uttalat sympati för den tankegång som ligger bakom. Utskottet menar att det ur rationaliserings- och besparingssynpunkt skulle vara gynnsamt om samfälliga beskickningsfastigheter i en eller annan form kunde komma till stånd. Utskottet förutsätter, att

Fastigheter för utrikesrepresentationen

Kungl. Maj:t utan framställning från riksdagens sida ägnar denna fråga särskild uppmärksamhet och prövar alla de möjligheter till samverkan mellan de nordiska länderna som på detta område kan yppa sig.

Det är klart, att Kungl. Maj:t kommer att ställa sig till efterrättelse önskemålet om prövning av sådan samverkan, när sådana förhållanden inträder som motionärerna och utskottet avsett. Jag vill emellertid gärna understryka, att jag för min del ser denna fråga utslutande som en praktisk fråga. Det skall vara fördelar av praktisk art förenade med sådan samverkan vid uppförande av byggnader. När motionärerna vid sidan av denna praktiska besparings- och rationaliseringssynpunkt åberopar, att sådana gemensamma byggnader ur nordisk synpunkt skulle vara betydelsefulla och att det skulle vara ett föredöme för andra länder om vi samlades i ett gemensamt hus, är jag däremot inte riktigt med på noterna. Särskilt som motionärerna — och jag tror med allt fog — anser det vara mera praktiskt att en sådan samverkan sker så, att en stat äger huset och de andra är hyresgäster, tror jag att det ideella motivet i praktiken kommer att utplånas. Det är inte bara fördelar förenade med en sådan gemenskap utan också olägenheter. Det är t. ex. en ganska omständlig procedur att förhandla de nordiska länderna emellan angående inredning och hyreskontrakt, hyrestidens längd och allt sådant. Antag att Sverige planerar att uppföra en ny byggnad där de andra nordiska ländernas beskickningar skall vara hyresgäster. Efter några år har kanske deras behov ökat så, att de inte längre är belåtna att sitta i de lokaler som från början planerats för dem. De kanske då hellre vill bygga eget hus. Genom sådana praktiska problem försvinner det ideologiska värdet av hela denna samverkan.

Över huvud taget är det lika troligt, att en sådan samverkan medför friktio-

ner mellan de nordiska länderna som att den förbättrar förhållandet dem emellan. Det är väl känt att om man skall samsas om våningar i ett hus kan det lätt uppstå olika meningar om olika frågor. Den ena eller andra parten kan lätt anse sig åsidosatt, det kan bli diskussioner om huruvida priserna är för höga eller reparationer behöver vidtas. Jag tror mig också veta, att svenska byggnadsstyrelsen inte tror mycket på värdet av samröre av detta slag.

Jag vill ha sagt detta för att förbereda på att det inte är säkert att utgången av en prövning av dessa frågor blir positiv. Det kan lika väl tänkas, att man finner det förnuftigt, mera praktiskt och mera ägnat att tillgodose de önskemål vi eftersträvar att ta till vara, om de nordiska ländernas beskickningar icke har gemensamma byggnader.

Herr REGNÉLL (h):

Herr talman! Som motionär är jag glad över att utrikesministern velat kommentera motionen. Jag förstår visst att det kan vara praktiska olägenheter förknippade med ett sådant samgående som vi tänkt oss. Utrikesministern nämnde att byggnadsstyrelsen hade yttrat sig ganska skeptiskt. Jag föreställer mig att utrikesministern syftar på ett remissvar, som byggnadsstyrelsen avgav om dessa ting när de var uppe till diskussion i Nordiska rådet vid dettas femte session i februari 1957. Man fick nämligen då från svenska byggnadsstyrelsen det beskedet, att byggnadsstyrelsen för sin del hade svårt att tro på de praktiska fördelarna och förutsåg nackdelar av den art som utrikesministern här nu har nämnt. Andra svenska remissinstanser, t. ex. statskontoret, ställde sig betydligt mera positiva. Man har kanske som nordiskt intresserad litet svårt att förstå, att sådana svårigheter som utrikesministern här påpekade — förhandlingar om inredningens art, om hyrestidens längd o. s. v. — skulle vålla särskilt

stora bekymmer för den personal som är skolad till och inställd på att lösa olika sorters svårigheter på det internationella området. Här har vi dock förfarna förhandlare, som borde kunna komma till rätta med så pass triviala problem.

Utrikesministern framhöll att han inte vill tänka sig ett sådant samgående utan att man direkt kan peka på fördelar av praktisk art. Detta är väl samma resonemang som man — ofta med rätt — för när det gäller regionalt samarbete länder emellan. Men i många fall har det ändå visat sig, att när man låtit ideell målsättning vara avgörande, så har de praktiska svårigheterna också låtit sig lösas. Man vill gärna tro att det för de nordiska länderna vore av betydelse att utåt demonstrera sin förmåga till praktiskt samarbete. Här är ett område, där det bör kunna visas, att det ligger ett värde inte bara av ideell art utan också av praktisk art i det nordiska samarbetet.

Jag har, herr talman, inte ställt något yrkande utan är bara tacksam för att problemet har fått ytterligare belysning genom att utrikesministern ville ta upp det till diskussion.

Herr HOLMBERG (k):

Herr talman! Jag är liksom utskottet av den mening, att högermotionen om gemensamma nordiska beskickningsbyggnader inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd. När utskottet beklagar att man inte kunnat gå högermotionärerna till mötes, är jag emellertid icke med längre. Det är inte beklagligt utan det är bra.

Detta är nämligen inte bara en teknisk och ekonomisk fråga. Beskickningarna är politiska institutioner och det är beroende på värdlandets bedömning om en beskickning i det ena eller andra landet skall anses önskvärd eller inte. Även om formen för att ordna lokalfrågan naturligtvis inte är avgörande för en sådan bedömning, så är det väl

Fastigheter för utrikesrepresentationen

ändå klart att det spelar en viss roll i vilket sällskap vi kommer. Två av de länder högern vill att vi skall slå oss ihop med är medlemmar av Atlantpakten och representerar i utrikespolitiska sammanhang en politik, som i många hänseenden är av en helt annan innebörd än den neutrala och alliansfria politik som är vårt lands grundlinje.

När utskottet tycker att högerförslaget har ett visst värde med hänsyn till Sveriges förestående representation i de nya afrikanska statsbildningarna är det ännu mer förvånande. Förhållandet är väl i stället det, att högerförslaget är olämpligt just med tanke på dessa statsbildningar. Just i Afrika har ju stater med atlantpaktspolitiken som rättesnöre fått ett mycket dåligt anseende. I sådana här sammanhang har det också visat sig, att det kan uppstå komplikationer, som inte bara har med tekniska och ekonomiska frågor att göra utan som är av djupt politisk innebörd. Sådana komplikationer kan även komma att gälla själva beskickningsbyggnaden — exempelvis komplikationer av det slag som inträffade i Kairo och som inträffat på många andra håll.

Från dessa utgångspunkter vill jag, herr talman, yrka bifall för utskottets förslag utan att därför instämma i det av mig omnämnda beklagande som utskottet uttalat.

Herr REGNÉLL (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag ville bara fästa kammararens uppmärksamhet på det internationella sinnelag som denna representant för det kommunistiska partiet demonstrerar. Han kan över huvud taget inte tänka sig, att vi skulle kunna bo under samma tak som representanter för våra nordiska broderländer.

Herr HOLMBERG (k) kort genmäle:

Herr talman! Min »motvilja» i detta fall är av ungefär samma typ som den statsministern känner när han inte vill

Granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning

ha herr Hjalmarson med i bagaget när han reser till FN. En sådan belastning tycker han inte att man skall ha just med tanke på vår neutralitetspolitik.

Herr STÅHL (fp):

Herr talman! Vid handläggningen av denna fråga har vi inom utskottet inte på något sätt anlagt storpolitiska synpunkter av det slag man här ganska onödigt halkat in på.

Herr Holmberg talar om att vi skall se till, i vilket sällskap vi hamnar. Lyckligtvis är det så ordnat, att vi inte kommer i det sällskap som herr Holmberg föredrar och där han trivs.

I övrigt tror jag att man kan konstatera, att motionärernas tanke är både praktisk och riktig. När utskottet gör ett beklagande beror det helt enkelt på att utskottet — liksom departementet — kunnat iaktta, att detta avsnitt av svensk förvaltning uppvisar en ganska brant stigande utgiftskurva. Genom ett samarbete bör man kunna ta till vara alla de möjligheter till besparingar och sund ekonomi som kan finnas. I förevarande utlåtande har det emellertid inte varit tal om att ifrågasätta en omläggning vid redan existerande beskickningar utan man har närmast tagit sikte på de nya beskickningarna, som nämnts här och som vi står i färd med att upprätta. Därför har också utskottet skjutit behandlingen av frågan på framtiden. Det gäller närmast de nya afrikanska beskickningarna, och vi ville avvakta behandlingen av dessa frågor vid den nu samlade sessionen av Nordiska rådet i Köpenhamn. Dessutom föreligger ett förslag i det danska folketinget om möjligheten av ett samarbete mellan de nordiska länderna beträffande dessa nya beskickningar. Vi får ta upp denna fråga på ett något senare stadium, när ökad klarhet givits efter behandlingen i Nordiska rådet och i det danska folketinget.

För dagen har vi ju att ta ställning till de poster, som är upptagna i detta

utskottsutlåtande, och om dem har det mig veterligen icke funnits några delade meningar. Jag tror inte heller att det skall behöva finnas sådana nu med hänsyn till de yrkanden som här ställts, och jag ber med detta att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 2 och 3

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 10

Föredrogos vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1961/62, och

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa fastigheter inom kommunikationsdepartementets ämbetsområde; samt

bankoutskottets utlåtande nr 3, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 11

Föredrogos och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

§ 12**Granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning**

Föredrogos första lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Sedan utskottets anmälan föredragits yttrade:

Granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning

Herr EDLUND (h):

Herr talman! Några mycket uppmärksammade ärenden har de senaste åren riktat blickarna på en del svagheter eller oklarheter beträffande MO-institutionen.

Sedan ämbetet instiftades för omkring 45 år sedan har förhållandena inom krigsmakten på många sätt radikalt ändrats. Sålunda har den allmänt förbättrade materiella samhällsstandarden även i det militära medfört väsentligt förbättrade materiella levnadsbetingelser för personalen. Beträffande förhållandena inom MO:s kompetensområde har institutionen som sådan säkert bidragit till att bättra vad som tidigare kan ha brustit i rättsvärden. Vidare har numera inrättats en rad olika instanser och organ med speciell uppgift att tillvarata personalens intressen och bevakat dess rättigheter, och all personal är numera väl underrättad och undervisad om möjligheterna till och sättet för klagan, om någon skulle anse sig ha skäl därtill.

Som regel fungerar dessa instanser, organ och institutioner mycket väl, så att mycket liten risk — eller snarare ingen risk alls — torde föreligga för att brister i olika avseenden eller maktmissbruk numera skall förbli obeaktade eller opåtalade. I de fall då anmälan nuförtiden göres till MO torde rättelse oftast kunna vinnas betydligt snabbare och med även för den klagande och förbundet gynnsammare resultat, om i stället de vanliga klagovägarna utnyttjas.

Slutligen kan i detta sammanhang nämnas, att vid sidan av den officiella militära presstjänsten finns en annan, många gånger mycket värdefull nyhetstjänst, i det att de flesta tidningar numera engagerar särskilda rapportörer vid militära förband och anstalter med uppgift att omedelbart meddela allt av journalistiskt värde. Som regel sköts även denna presstjänst på ett oklanderligt sätt från tidningarnas si-

da. Men undantag förekommer, där strävan främst synes vara att misskreditera och skada befattningshavare eller förband. I sådana fall har det förekommit att den militäre chefen sökt hjälp hos MO, vilket emellertid MO icke kunnat lämna, eftersom stöd för sådan åtgärd saknas i MO:s instruktion.

Till de positiva sidorna i utvecklingen beträffande rättsvärden hör otvivelaktigt, att det nu knappast förekommer sådana stora och allvarliga mål som var vanliga t. ex. under beredskapsåren med dess stora kadrer av orutinerat värnpliktigt befäl. Men i stället uppträder andra typer av mål, och en av tendenserna därvid, som bland militärbefälet har skapat viss irritation, är att enligt deras uppfattning MO ägnar alltför stort intresse åt bagatellärenden eller onödiga uppgifter. Man anser att alltför mycket av dyrbar tid och arbetskraft måste offras på för dem skäligen intresselösa formella petitesser, så att andra, viktiga och angelägna arbetsuppgifter understundom måste eftersättas till förfång för tjänsten.

Särskild irritation har orsakats av att MO på senare år allt oftare brukat göra uttalanden om lämpligheten av olika åtgärder från militära befattningshavares sida. Ofta har man på militärt håll väsentligt olika uppfattning mot MO i sådana frågor, vilket för övrigt är naturligt, eftersom man ser problemen med så oerhört olika betraktelsesätt. MO, som inte har något ansvar för hur problem löses, skärskådar dem i lugn och ro från sin strikt formella, teoretiskt betonade ståndpunkt, medan den militäre chefen, som ofta mycket snabbt måste lösa problemen i fråga och fatta beslut, främst ser deras praktiska sidor mot bakgrunden av sitt ansvar för förbandets utbildning, krigsduglighet, moral och anda.

Vidare väcker MO:s uttalanden betydande uppmärksamhet bland allmänheten, och de blir ofta föremål för stor publicitet. I allmänhetens ögon är en

Granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning

MO-anmärkning eller ett MO-uttalande ofta liktydigt med en fällande dom och anses vara i hög grad misskrediterande.

I anslutning till ett mycket uppmärksammat mål nyligen kunde man sålunda i en av landets största tidningar läsa en rubrik, som sade att en befattningshavare hade begärt avsked efter en »MO-dom». I själva verket hade befattningshavaren i fråga icke beträffats med något tjänstefel men hade i samband med en av MO påfordrad utredning gjort ett formellt missgrepp, vilket föranledde ett uttalande från MO men därutöver ingen åtgärd från hans sida.

Tidningsuttalandet eller tidningsrubriken torde som sagt vara ett betecknande uttryck för en lika vanlig som felaktig uppfattning, nämligen att MO skulle äga något slags disciplinär eller annan domsrätt över den militära personalen. I själva verket är och förblir ett uttalande av MO — även om det skulle ske i samband med eftergivande av åtal — ingenting mer än en av MO uttalad uppfattning utan bindande verkan för den, till vilken uttalandet är riktat.

Vidare saknas det i MO:s instruktion stöd för en bedömning från MO:s sida ur ren lämplighetssynpunkt beträffande en vidtagen åtgärd, där intet fel kan läggas vederbörande till last. Från militärt håll har därför ofta ifrågasatts, om befogenhet att göra dylika uttalanden om lämplighet verkligen kan sägas tillkomma MO. I varje fall torde MO icke kunna påfordra, att vederbörande skall rätta sig efter en sådan bedömning, som inte är något annat än uttryck för en personlig, subjektiv åsikt.

Den som blir föremål för sådana MO-uttalanden angående lämplighet känner sig många gånger orättvist utpekad och i allmänhetens ögon dömd. Praktiskt taget saknar han även möjlighet att få upprättelse i de fall han anser sådan berättigad. Fog torde sålunda icke saknas för de framställningar som under årens lopp gjorts, exempelvis i motion

nr 607 år 1957 i andra kammaren, angående skapandet av en besvärinstans för dem som icke åtnöjes med ombudsmannens anmärkning. I den mån lämplighetsbedömningar från MO:s sida blir vanligare, torde också kravet på en besvärinstans bli alltmer ofrånkomligt.

Eftersom det är av väsentlig betydelse att MO-institutionen även bland den militära befälspersonalen omfattas med förtroende och respekt, torde det dock vara lyckligare om MO avhåller sig från uttalanden, som icke har stöd i instruktionen och därför är ägnade att väcka inte blott diskussion utan även sådan opposition som kan rubba förtroendet för MO-ämbetet.

Häri instämde herr andre vice talmannen *von Seth* (h) och herr *Wachtmeister* (h).

Herr **FRÖDING** (h):

Herr talman! Herr Edlund tycktes bland annat vilja göra gällande, att MO i alltför hög grad skulle intressera sig för bagatellfrågor, något som väckt irritation inom befälskårerna.

Eftersom jag själv studerat MO-arbetet både inifrån och utifrån — jag var på sin tid byråchef i ämbetet och har i riksdagen deltagit i åtskilliga MO-granskningar — så skulle jag om denna sak bara vilja säga följande.

Visst är det ganska många bagatellartade frågor som figurerar både i MO:s ämbetsberättelse och i ämbetets akter. Det är emellertid inte på något sätt så, att MO går med slagrutan för att hitta anmärkningsanledningar i bagatellfrågor, utan dessa har nästan alltid anhängiggjorts hos honom genom klagomål från enskilda. Då kan MO givetvis inte undgå att ta upp även småsaker till behandling.

Jag har själv som reservofficer under en mycket lång beredskapstjänst kommit att få ganska god kontakt med befälskårerna inom min egen vapengren, och jag har aldrig märkt någon irritation gentemot MO:s verksamhet.

Tvärtom har man ibland uttalat, att MO i vissa avseenden kunnat vara vederbörande förband till verklig hjälp, t. ex. då han vid sina inspektioner påtalat bristfälligheter beträffande byggnationer och andra anläggningar.

Beträffande det särskilda fall, som herr Edlund tydligen hade i åtanke då han syntes vilja plädера för möjlighet till överprövning av MO:s bedömanden, vill jag bara säga att första lagutskottets MO-avdelning har ägnat just det fallet — vilket för övrigt blivit mycket omskrivet i pressen — en utomordentligt ingående granskning, utan att någon enda av de i granskningen deltagande ens antytt att MO:s behandling av det ifrågasvarande ärendet inte skulle ha varit fullt korrekt.

Vad det i dag gäller är för övrigt bara utskottets granskning av MO:s ämbetsberättelse för 1960 och inte eventuella framtida ändringar i ämbetets instruktion.

Överläggningen var härmed slutad.

Utlåtandet lades till handlingarna.

§ 13

Föredrogs vart för sig första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ lagen den 16 december 1949 (nr 680) om förbud mot spridning av vissa kartor m. m.,

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vapenförordningen den 10 juni 1949 (nr 340),

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m., och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 8 april 1949 (nr 166) angående skyldighet att

avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 14

Höjning av folkpensionerna

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckta motioner om höjning av folkpensionerna.

Andra lagutskottet hade till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 500 i första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* samt nr 585 i andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.*

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts

»I a) att riksdagen måtte besluta att med verkan från den 1 januari 1962 höja ålderspensionerna, så ock invalidpensionernas och sjukbidragens maximitelopp, med per år 250 kronor för ensampensionär och 350 kronor för två pensionsberättigade makar samt med motsvarande för änkepensionärer;

b) att riksdagen måtte besluta att folkpensionsavgiften från och med den 1 januari 1962 må utgå med 5 procent av den taxerade inkomsten enligt i övrigt nu gällande bestämmelser, samt

c) att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till enligt ovan erforderlig författningstext;

II att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam prövning angående sänkning av folkpensionsåldern i enlighet med vad i motionen har anförts.»

Det under II upptagna yrkandet behandlades icke i det nu föreliggande utlåtandet.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner, I: 500 och II: 585, såvitt anginge de däri under I upptagna yrkandena, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar

Höjning av folkpensionerna

Thorsten Larsson och Gustavsson i Alvesta, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till motionerna I: 500 och II: 585, såvitt anginge de under I upptagna yrkan- dena, måtte för sin del antaga

dels följande

*Förslag
till*

Lag angående ändrad lydelse av § 1 lagen den 1 juni 1956 (nr 264) om höjning av folkpensioner m. m.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 1 juni 1956 om höjning av folkpensioner m. m. skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §.

Folkpension i form av allmän ålderspension, tilläggspension, änkepen- sion eller hustrutillägg skall höjas för år räknat med

630 kronor för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag eller vars hustru uppbar hustrutillägg, även- som för hustru, som uppbar hustrutill- lägg, samt

850 kronor för annan pensionsberät- tigad.

Denna lag träder i kraft den 1 janu- ari 1962.

dels ock, under förutsättning att riksdagen bifulle ovan intagna hem- ställan om ändrad lydelse av 1 § lagen om höjning av folkpensioner m. m., följande

*Förslag
till*

Lag angående ändrad lydelse av 19 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering.

Härigenom förordnas, att 19 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

19 §.

2 mom. Pensionsavgift skall utgå med 5 procent av den avgiftspliktiges till statlig inkomstskatt för året taxe- rade inkomst med de begränsningar som nedan sägs.

Makar, som båda äro avgiftspliktiga och taxeras enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, skola erlägga avgift med sammanlagt högst 750 kro- nor. Därvid skall iakttagas att, om var- dera makens taxerade inkomst över- stiger 7 500 kronor, envar påföres pen- sionsavgift med halva nyssnämnda av- giftsbelopp. Om endast den ene ma- kens taxerade inkomst överstiger 7 500 kronor, minskas i förekommande fall dennes avgift så att sammanlagda be- loppet av makarnas pensionsavgifter ej överstiger 750 kronor.

Annan avgiftspliktig som avses i andra stycket här ovan skall erlägga av- gift med högst 750 kronor.

Enligt ovan — — — hela krontal.

Denna lag träder i kraft den 1 ja- nuari 1962.

Utskottets hemställan föredrogs. Där- vid anförde:

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (cp):

Herr talman! Vi centerpartister har reserverat oss för bifall till de motioner, som behandlas i andra lagutskottets ut- låtande nr 2. Vi anser att folkpensioner- na snarast möjligt skall höjas med 250 kronor för ensam pensionär och med 350 kronor för pensionsberättigade ma- kar tillsammans. Vi anser inte att den höjning som beslutades i fjol är till- räcklig för att infria de utfästelser som gjorts i fråga om folkpensionerna.

Ett spörsmål som detta måste givet- vis bedömas med hänsyn till olika fak- torer såsom samhällsekonomin, stats- finanserna och angelägenheten för dem förbättringen gäller.

I fråga om den samhällsekonomiska aspekten skall jag inte gå in på något detaljerat resonemang. Det har i tidi-

Höjning av folkpensionerna

gare debatter under denna riksdag från olika håll betonats att det samhällsekonomiska läget är relativt gott. Vi har en hög sysselsättning och en produktivtets- och produktionsökning som ligger över vad vi vant oss vid som genomsnitt under exempelvis den senaste femårsperioden. Detta har framhållits av regeringspartiet — inte utan klang- och jubeltoner. Åtminstone på det hållet borde man vara av den uppfattningen att det ekonomiskt sett går att klara en folkpensionsförbättring.

I fråga om den statsfinansiella sidan av saken vill jag framhålla att vi samtidigt föreslår en höjning av folkpensionsavgiften, som täcker utgifterna för pensionshöjningen. Vi har tidigare föreslagit andra vägar för att finansiera en pensionshöjning av den här omfattningen, men detta har avvisats av riksdagen. I dagens läge anser vi emellertid att den av centerpartiet föreslagna vägen är den lämpligaste att gå. Men, som vi framhåller i reservationen, det är angeläget att finansieringen av folkpensioneringen får en sådan utformning att det inte sker en förskjutning från skatte- till avgiftspensionering, som är ogynnsam för låg- och mellangrupperna. I det avseendet pågår ju överväganden, och i avvaktan på att dessa skall resultera i förslag bör den av centerpartiet förordade finansieringen tillämpas.

Den ekonomiska utvecklingen har medfört betydande inkomstförbättringar för de aktiva grupperna. Enligt uppgifter i statsverkspropositionen uppgår löneglidningar och avtalsmässiga höjningar till i medeltal 8 procent under 1960. Enligt de prognoser som ställts för innevarande år kan man vänta en liknande ökning, och det torde vara realistiskt att räkna med väsentliga förbättringar under 1961 och 1962. Den höjning som riksdagen beslutade i fjol för folkpensionärerna utgör 8—10 procent. Enligt utskottsmajoritetens mening skall detta vara den enda reella höj-

ning som de gamla får under de tre budgetåren mellan den 1 juli 1959 och den 30 juni 1962.

Det är uppenbart att detta inte kan medföra någon relativ standardhöjning för folkpensionärerna. I det perspektiv som målades upp inför ATP-reformen utlovades att innan den reformen genomfördes skulle folkpensionärerna få en ordentlig standardlyftning. Jag frågar: Vart har den lyftningen tagit vägen? Man kan ju konstatera att folkpensionärerna faktiskt släpar efter här.

Det märkliga i sammanhanget är ju att man över lag tycks anse att folkpensionärernas standard är för låg. Inte minst anhängarna av ATP har pekat på detta i sin propaganda, och socialministern har i något sammanhang sagt att folkpensionärerna befinner sig på tröskeln mellan armod och hygglig försörjning. Vore det inte skäl att åtminstone försöka lyfta dem över denna tröskel?

Under de senaste årens debatt har det ofta framhållits att det är den äldre generationen som lagt grunden till vårt nuvarande välstånd. Ordalagen har ibland varit patetiska, men det undanskymmer inte att det faktiskt förhåller sig på detta sätt. Varje generation har gjort insatser, som de efterkommande får del av. Det är riktigt att varje äldre generation får en rimlig andel av standardförbättringen, men detta skall väl gälla också den nuvarande äldre generationen och inte bara de generationer som får ATP och kanske överkompenseras den vägen.

Herr talman! Med vad jag anført ber jag att få yrka bifall till den vid andra lagutskottets utlåtande nr 2 fogade reservationen.

Herr SENANDER (k):

Herr talman! Vi måste väl alla vara överens om att många tiotusentals folkpensionärer lever i största armod. Vill man inte godtaga detta uttryck i absolut bemärkelse måste man i varje fall med-

Höjning av folkpensionerna

ge — om man är objektiv i sin bedömning — att relativt sett lever mängder av folkpensionärer i djupaste armod. När hundratusentals ensamstående folkpensionärer har en månadsinkomst av endast 250 kronor och man vet vad detta betyder i tider, då penningvärdet oupphörligen försämras genom prisstegringar, måste man, när man skryter med välståndet och till och med talar om ett allmänt välstånd här i landet, undantaga den stora grupp folkpensionärer som är hänvisad till att uteslutande existera på sin folkpension.

Vi kommer för vår del att stödja det förslag som reservationsvis avgivits, men givetvis endast i fråga om höjningen av folkpensionsbeloppen. Vi går inte med på en höjning av avgifterna, som vi och många med oss betraktar som i allra högsta grad orättvis mot de små inkomsttagarna, framför allt genom den begränsning uppåt för avgifterna som genomförts. Vi kommer sålunda att rösta för det första yrkandet i reservationen men inte för det senare, som rör avgifterna. Vi gör det därför att det ligger helt i linje med vår grupps strävanden under många år här i riksdagen att lyfta upp den stora och ständigt växande gruppen av folkpensionärer.

Vi konstaterar med tillfredsställelse att centerpartiet på senare tid har slutit upp på vår linje i denna fråga. Det är bara trist att centerpartiet har en sådan belastning i sitt föregående när det gäller ställningstagandet i frågor av detta slag, att utskottet haft mycket lätt att vifta bort centerpartiets i och för sig berömvärda framstöt. Sålunda hänvisar utskottet till att centerpartiets representant i besparingsutredningen var helt överens med de övriga ledamöterna om att genomföra en sänkning av förra årets etapphöjning av folkpensionen i strid med resultatet av folkomröstningen rörande ATP och i strid med andra gjorda utfästelser.

Utskottet har också haft ett mycket

lätt arbete i det avseendet att det kunnat hänvisa till den överenskommelse som träffades inom det särskilda utskottet 1958 och som pekade hän mot en reduktion av förra årets folkpensionshöjning. Jag fritar inte därmed regeringen, ty den hade fria händer att undvika den reduktion som genomfördes. Men jag vill slå fast att det är en svår belastning för centerpartiet att ha deltagit i denna överenskommelse.

Jag vill samtidigt framhålla att det var endast talesmännen för vår grupp här i riksdagen som vände sig mot försöket att beröva folkpensionärerna resultatet av de utfästelser som hade gjorts i allmänna pensionsberedningen och i folkomröstningen.

Nåja, det kan inte hjälpas. Förslaget är gott, och det är ju ett enbart angämnt konstaterande jag gör när jag säger att centerpartiet på senare tid ändrat uppfattning och kommit över på en riktig linje, en linje som borde kunna följas även av de andra riksdagsgrupperna, om man nu är överens om att det även för en ensamstående folkpensionär är totalt omöjligt att utan armod existera på 250 à 275 kronor i månaden.

När jag kommer över till den punkt i reservationen som vi avböjer, nämligen frågan om finansieringen, måste jag säga att jag inte kan fatta att centerpartiet upprepar förra årets förslag. Även om man anser att den samhälls-ekonomiska och statsfinansiella situationen måste förbättras bör det ej få ske på bekostnad av den stora grupp av i många fall nödställda människor, som folkpensionärerna utgör. Vi har emellertid i dag ett betydligt bättre samhällsekonomiskt läge än förra året. Förbättringen är nära 2 miljarder kronor. Det finns dessutom ett driftsöverskott på 200 miljoner kronor. När vi har fått en så avsevärd förbättring, kan jag inte förstå utskottets ståndpunkt. Även om det kunnat triumfera och stödja sig på centerpartiets tidigare ställ-

Höjning av folkpensionerna

ningstaganden, är det oförsvarbart att det, som väl känner till hur folkpensionärerna har det, kan yrka avslag i den form som här skett.

Det är på tiden att man tar ett krafttag för att höja folkpensionsstandarden, ty den är låg. Det kan ingen bestrida!

Herr talman! Jag vill med det sagda yrka, att riksdagen antar det av reservanterna framförda förslaget till lag angående ändrad lydelse av § 1 lagen den 1 juni 1956 om höjning av folkpensioner m. m. Skulle detta förslag vid voteringen utmanövreras i första omgången, kommer vi ändå att ansluta oss till reservanternas förslag, ehuru vårt avståndstagande från förslaget om avgiftshöjning likväl kvarstår.

Herr ANDERSON i Sundsvall (fp):

Herr talman! Riksdagen beslöt i fjol betydelsefulla förbättringar av folkpensionerna. Standardtilläggen till folkpensionerna höjdes, änkepensioneringen reformerades och barnpensioner infördes. Kostnaderna för reformerna beräknas till drygt 300 miljoner kronor för staten och drygt 60 miljoner kronor för kommunerna, eller tillsammans cirka 370 miljoner kronor. Det var ingen betydelselös reform. Nästa reformetapp på detta område, vilken vi alla ser fram emot, är — förutom ytterligare standardförbättring av folkpensionerna — en reformering av invalidpensioneringen. Vi vet ännu inte hur långt frågan om en reformering av invalidpensioneringen har fortskridit, men det har gjorts vissa uttalanden, som ger oss anledning att hoppas att riksdagen redan nästa år får förslag i ärendet. Vi vet också att det beträffande standardförbättringen för folkpensioneringen råder enighet mellan i varje fall de fyra större partierna. Man är enig om att pensionerna skall höjas etappvis, så att de 1968 kommer att uppgå till 3 600 kronor för ensamstående pensio-

när och 5 400 kronor för två makar som båda uppbär folkpension. På dessa belopp skall indextillägg utgå, eftersom beloppen är angivna i 1957 års penningvärde.

Detta är ett löfte som riksdagen givit till folkpensionärerna, och riksdagen har bekräftat detta löfte vid flera tillfällen. Det finns säkerligen ingen anledning att betvivla att löftet kommer att uppfyllas.

Det motionspar, som behandlas i det föreliggande utlåtandet, syftar till, som vi redan hört, att riksdagen redan i år skulle fatta beslut om en höjning av folkpensionerna att tillämpas från och med nästa år. Höjningen skulle utgå utöver den höjning, som riksdagen under alla förhållanden enligt den uppgjorda tidsplanen förutsattes komma att besluta nästa år.

När riksdagen behandlade förslaget till folkpensionsreform i fjol förelåg motioner med liknande innehåll som det motionspar som vi diskuterar i dag. Enda skillnaden är den att höjningen nu föreslås träda i kraft den 1 januari 1962 mot den 1 januari 1961 i fjolårsförslaget. Fjolårsmotionernas innebörd och syfte blev ingående diskuterade i april förra året. Jag tänker inte upprepa de argument som då anfördes och som med samma styrka skulle kunna anföras i dag för det avslagsyrkande som jag kommer att ställa. Men jag vill anlägga åtminstone några synpunkter på ärendet.

Motionärerna och reservanterna återfaller i år som i fjol i sin argumentering på pensionsberedningens förslag om en kraftig engångsupplyftning av folkpensionerna. Pensionsberedningen föreslog som bekant en upplyftning 1960 med 700 kronor för ensam pensionär och med 820 kronor för två makar tillsammans, men den föreslog samtidigt att de kommunala bostadstilläggen skulle minskas med hälften av pensionshöjningen. Även vid de höjningar av folkpensionerna som inträff-

Höjning av folkpensionerna

fade efter år 1960 skulle bostadstilläggen reduceras med hälften av pensionshöjningen enligt beredningens förslag.

Om riksdagen 1958, 1959 eller i följd hade följt pensionsberedningens förslag — det är närmast 1960 jag tänker på — så skulle den effektiva förbättringen med den kraftiga engångsupplyftningen av folkpensionerna ha uppgått till 350 kronor för ensam pensionär, under förutsättning att denne före reduktionen uppbar bostadstillägg som uppgick till minst 350 kronor per år. Enligt reservanternas förslag skulle motsvarande effekt blivit 500 kronor. Det är detta som reservanternas kallar »en jämnare stegringstakt». Eftersom bostadstilläggen bibehållits oförändrade blir ju värdet av den standardförbättring som riksdagen beslutat och kommer att besluta i det långa loppet åtskilligt större än pensionsberedningen förutsatte, vilket i ett sådant här sammanhang bör uppmärksammas.

Jag är naturligtvis medveten om att inte alla folkpensionärer har bostadstillägg. Bostadstilläggen är ju inkomstprövade, och beloppen bestäms dessutom av kommunerna. Men de som uppbar bostadstillägg är de sämst ställda, de som har folkpensionen som den enda eller i varje fall som den väsentligaste försörjningsmöjligheten. För dem blir som jag nyss antydde standardförbättringen större än pensionsberedningen förutsatte, eftersom riksdagen inte har rubbat de kommunala bostadstilläggen. Framför allt blir standardhöjningen högre när reformen helt har genomförts. Man kan knappast åberopa pensionsberedningens förslag för en framstöt av det slag vi nu behandlar med mindre man tar med dessa saker i blickfältet. De är av väsentlig betydelse för bedömningen av frågan.

Det är bara att beklaga att bostadstilläggen utgår med så olika belopp i olika kommuner. Vid den tid då pensionsberedningen sysslade med pen-

sionsfrågan fanns det kommuner som inte hade högre bostadstillägg än 150 å 200 kronor per år för ensam pensionär. Särskilt på landsbygden är bostadstilläggen blygsamma och alldeles säkert otillräckliga. När det överläts åt kommunerna att bestämma bostadstilläggens storlek blev resultatet att vi fick en verklig provkarta på skillnader både beträffande belopp och beträffande de grunder efter vilka bostadstillägg utgår. Vill man att folkpensionärerna på landsbygden skall få samma standard som folkpensionärerna i städerna och industriorterna så finns här stort utrymme för initiativ på det kommunala fältet.

Låt mig till sist, herr talman, erinra om att centerpartiets representant i 1958 års besparingsutredning var överens med övriga medlemmar av utredningen då den gjorde upp det förslag till stegringsskala beträffande folkpensionshöjningarna som riksdagen i varje fall i sitt fjolårsbeslut följde. Låt mig också påminna om att det vid de tidigare riksdagsbehandlingarna av pensionsfrågan, såväl 1958 som 1959, rådde full enighet om de uttalanden och utfästelser som gjordes angående takten i pensionsstegringen. Särskilt underströks ju att den kraftiga höjning 1960 som pensionsberedningen föreslagit borde undvikas och att en jämnare, successiv höjning borde eftersträvas. Även centerpartiet anslöt sig då till denna tankegång, som var grundad bland annat på en lång rad remissyttranden över pensionsberedningens förslag.

Problematiken kring centerpartiets ändrade ståndpunktstagande 1960 ventilerades ingående i april i fjol, och jag tänker inte här ingå på densamma.

Andra lagutskottet har inte funnit skäl att i år inta någon annan ståndpunkt än den lagutskottet intog i fjol, när motsvarande motioner behandlades, varför utskottet föreslår att motionerna i de delar, som behandlats i ut-

skottets utlåtande nr 2, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka avslag på reservationen och på det särskilda yrkande, som herr Senander ställt. Det innebär att jag yrkar bifall till vad andra lagutskottet i ärendet har föreslagit.

Herr SENANDER (k) kort genmäle:

Herr talman! Det är inte bara centerpartiet, som har ändrat ståndpunkt i fråga om folkpensionärernas standardhöjning. Det har också de andra borgerliga partierna gjort. Jag vill erinra om att det vid 1958 års riksdag förelåg motioner från högern och folkpartiet — liksom från centerpartiet — om att snarast möjligt avveckla de kommunala bostadstilläggen. Att man nu har ändrat uppfattning beror på den opinion, som kommit till uttryck i denna fråga. Jag skulle vilja fråga utskottets talesman, om det inte skulle ha varit en skandal för vad man kallar Socialsverige, om man för ett ögonblick i denna församling hade reflekterat på att minska bostadstilläggen på det sätt allmänna pensionsberedningen föreslog, då ju detta uteslutande skulle drabbat just de allra sämst ställda folkpensionärerna. Hur kan man anföra denna sak till försvar för att man minskade förra årets folkpensionshöjning såväl i förhållande till vad som hade föreslagits av allmänna pensionsberedningen som i förhållande till vad som också praktiskt taget godkänts i den allmänna folkomröstningen? Det är inte riktigt honnett att blanda in de kommunala bostadstilläggen i detta sammanhang och liksom använda dem som en köpeskillning för att man berövade folkpensionärerna den höjning, som hade utlovats och som skulle ha genomförts förra året.

Utskottets talesman säger nu att »vi kommer att infria det löfte vi givit», nämligen att pensionerna, bortsett från compensationen för penningvärdeför-

Höjning av folkpensionerna

sämringen, vid tioårsperiodens slut skall vara 3 600 respektive 5 400 kronor. Jag har inget skäl att i dag betvivla att det löftet kommer att hållas för de folkpensionärer, som lever vid den tidpunkten. Men kom ihåg att det varje år dör 45 000 åldringar över 67 år. För dem blir inte löftet uppfyllt. I varje fall berövade man, genom att fastställa denna lägre summa för två år framåt, 90 000 åldringar över 67 år möjligheten att få den omedelbara förbättring, som allmänna pensionsberedningen hade föreslagit.

Herr ANDERSON i Sundsvall (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte ta upp någon debatt på denna punkt. Jag vill bara säga att när man, såsom har skett här både i motionen och i reservationen, går ut ifrån pensionsberedningens förslag och drar vissa slutsatser utifrån det förslaget, måste man bedöma pensionsberedningens förslag sådant det i verkligheten är. Det innebär ju att höjningarna skulle återverka i reducerande riktning på bostadstilläggen.

Herr Senander får också komma ihåg, att just den delen av pensionsberedningens förslag har riksdagen aldrig godtagit. På denna punkt har i varje fall folkpartiet anslutit sig till de uttalanden, som riksdagen har gjort, vilket innebär att man icke för närvarande skall vidta några åtgärder beträffande bostadstilläggen.

Sedan är det väl ändå så, att det är de samlade pensionsförmånerna, inklusive bostadstilläggen, som skall bedömas, eftersom det är de samlade pensionsförmånerna som är av betydelse för folkpensionärernas försörjning.

Herr SENANDER (k) kort genmäle:

Herr talman! I det sista uttalandet kan jag helt och fullt instämma. Om man gör en sådan saklig bedömning av de samlade förmåner, som utgår till folkpensionärerna, måste man utan vi-

Höjning av folkpensionerna

dare konstatera att de inte medger en människovärdig existens. Och om man bedömde frågan på det sättet, tror jag att man skulle komma ifrån allt resonemang om vad som tidigare förevarit. Men det tycks man inte vilja, utan här blandar man in de kommunala bostadstilläggen och säger att genom att riksdagen var så generös att den inte genomförde pensionsberedningens förslag i det fallet, kunde riksdagen också företa en ändring i ett annat fall. Man köpslog sålunda med dessa fattiga människors intressen. Detta är upprörande för mig, som har varit i tillfälle att i Göteborg konstatera hur en mångfald pensionärer lever i djupaste misär.

Herr **BENGTSSON** i Varberg (s):

Herr talman! Jag begärde ordet för att göra en del reflexioner kring centerpartiets återkommande försök att konstruera ett motsatsförhållande mellan tilläggspensioneringen och folkpensioneringen och därmed också ett motsatsförhållande mellan folkpensionärerna och den nuvarande aktiva generationen. Innan jag gör dessa reflexioner vill jag mycket livligt understryka herr Andersons i Sundsvall rekommendation till kommunerna att förbättra de kommunala bostadstilläggen. Det är onekligen på det sättet att pensionärernas ställning i utomordentlig grad påverkas av förekomsten och storleken av de kommunala bostadstilläggen. I alldeles för många kommuner är dessa tillägg för låga. Skammen över att de är så låga vilar vanligtvis inte på den meningsriktning jag företräder, och därför var väl herr Andersons rekommendation inte riktad mot oss utan mot annat håll.

Centerpartiet har alltså försökt konstruera ett motsatsförhållande mellan ATP och folkpensioneringen. Samma sak gäller också den föreliggande reservationen, som jag fäster uppmärksamhet på och vari det heter: »I sammanhanget vill utskottet vidare framhålla, att det

under alla förhållanden bör vara en självklar konsekvens av ATP-beslutet, att de nuvarande folkpensionärerna, som genom sin arbetsinsats lagt grunden till vår produktionsökning, beredes möjligheter till en skälig levnadsstandard, som står i rimlig proportion till de förmåner, som genom ATP åsyftas för den nu verksamma generationen.»

Vad är det man vill få folk att tro med det citerade stycket? Uppenbarligen vill man ge ett intryck av att de nu verksamma tillskansat sig stora förmåner på bekostnad av folkpensionärerna. Men kan man då verkligen påstå att den nuvarande aktiva generationen har visat njugghet mot folkpensionärerna? Jag vågar bestämt påstå, att den nuvarande aktiva generationen har känsla för sina förpliktelser mot folkpensionärerna.

Folkpensionerna finansieras genom fördelningssystemet. Varje års utgifter måste bäras av de aktiva. Vi kan bortse från den avkastning som kommer från folkpensionsfonden, ty den är förhållandevis obetydlig. Vi är snart uppe i en årlig kostnad på 3 tusen miljoner kronor för folkpensionerna. Denna siffra utgör alltså måttet på de förpliktelser som de aktiva har. Jag menar fördenskull inte alls att folkpensionärerna lever i något överflöd eller att pensionen för den enskilde förslår att resa till Rivieran, men vi får ändå inte bortse ifrån att vi numera anslår fyra gånger så mycket till folkpensionerna som vi gjorde för tio år sedan. Det är mot denna bakgrund som det kan sägas att den nuvarande aktiva generationen inte visar njugghet.

Vad har då ATP med detta att göra? Såvitt jag förstår har ATP inte alls någonting med detta att skaffa, men man vill från centerpartiets sida framställa ATP-reformen i ett motsatsförhållande till folkpensioneringen. Det är väl alldeles klart att folkpensioneringen skulle förbättrats alldeles oberoende av om vi hade genomfört ATP eller inte — i

Höjning av folkpensionerna

varje fall har ATP på intet sätt försvårat våra möjligheter att förbättra folkpensionerna. När vi första gången genomförde standardförbättringen för folkpensionärerna, sade — som väl alla kommer ihåg — den dåvarande socialministern klart och tydligt ifrån att beslutet om standardhöjning innebar ett framtida löfte om standardförbättring för folkpensionärerna. Pensionärerna skulle för framtiden bli delaktiga i den standardstegring vi skulle få i samhället. Så har också skett.

Men vad menar då centerpartiet med sitt tal om att ATP-reformen på något sätt skulle ha negativ inverkan på folkpensionerna? Jag vill något undersöka detta resonemang.

Från centerpartihåll har man i sin propaganda mot ATP ständigt framhållit att reformen utgör en tvångspension. Löntagaren tvingas genom reformen att avstå en del av sin lön. Centerpartiet betraktar således arbetsgivaravgiften som en del av den anställdes lön.

Centerpartiet har framhållit att om den anställde sluppe ifrån ATP, skulle han själv kunna bygga upp en stor förmögenhet åt sig. Vi kommer ihåg att det under valrörelsen påstods att om en ung man kunde slippa ifrån tvångspensionen, skulle han på ålderns dagar ha en förmögenhet så stor att han skulle ranka listan över förmögenhetsägare en bit över Sam Nilsson, som visserligen inte längre är bland oss. Även om man nu inte utan vidare accepterar att arbetsgivaravgiften skulle gå till höjd lön för de anställda, är det ändå oförklarligt hur man kan hålla på att skjuta fram ATP såsom ett hinder för förbättrade folkpensioner. Jag påstår att ATP är till fördel för de nuvarande pensionerna.

Förra året inbetalades till ATP 468 miljoner kronor, och inga pensioner utbetalades då. Så kommer även att ske nästa år och året därpå. Först 1963 börjar man utbetala pensioner. De pengar som gått till ATP ligger inte överksam-

ma. Jag har här en uppställning över hur dessa 468 miljoner kronor har placerats. De har gått ut till kommunerna, bostadsbyggandet och näringslivet, vilket senare fått 21 procent av medlen.

Verkligheten ser alltså ut så här: Den nu verksamma generationen betalar folkpensioneringen i dess helhet. Den har också tagit på sig väsentligt ökade kostnader under de kommande åren för dessa ändamål, samtidigt som denna generation åt sig själv — på lång sikt tyvärr — bygger upp en tilläggs-pensionering, vilket sker genom att man avstår en del av den möjliga löneökningen. Mot den bakgrunden bör det inte vara omöjligt att göra klart för folkpensionärerna att ATP inte har försvårat våra möjligheter att förbättra för folkpensionärerna. Jag vill alltså med detta instämma i det yrkande herr Anderson i Sundsvall ställde om bifall till andra lagutskottets hemställan.

Herr WAHLUND (cp):

Herr talman! Vad har ATP med detta att göra, frågade herr Bengtsson i Varberg, och sedan uppehöll han sig praktiskt taget uteslutande vid ATP i hela sitt anförande. Jag vill säga att ATP har med detta att göra, men på ett annat sätt än herr Bengtsson tänkte.

Jag vill påminna om att vi i centerpartiet, när pensionsfrågan var ny, yrkade på folkpensioner å 6 000 kronor för äkta makar och motsvarande för ensamstående. Vår tanke var — den framförde vi då, och den har vi senare framfört — att man skulle kunna klara av pensionsfrågan över folkpensionslinjen. Vi fann av Sveriges officiella statistik, att om vi satte folkpensionen till 6 000 kronor för äkta makar och motsvarande för ensamstående, så skulle vi med tillämpning av den 60-procentregel, som man på den tiden vanligen talade om när det gällde pensioner, pensionsmässigt försörja hälften av svenska folket. Den andra hälften av svenska folket skulle därmed få ett

Höjning av folkpensionerna

grundskydd och ha möjlighet att där-
utöver frivilligt pensionera sig själv.

Nu är emellertid ATP ett faktum, och det är väl ingen anledning att diskutera ATP här, som herr Bengtsson gjorde, allra minst i det föreliggande sammanhanget.

Det var emellertid inte för att säga detta som jag begärde ordet, herr talman, utan det var med anledning av herr Andersons i Sundsvall anförande. Han försökte beskriva vad som skedde i det särskilda utskottet 1958 och den kompromiss som där åstadkoms. Jag har varit med om åtskilligt, då det har gjorts kompromisser och då man försökt göra kompromisser. Tyvärr måste jag säga, att jag har mycket dåliga erfarenheter från dessa tillfällen. Efteråt har det i en del fall hetat, att centerpartiet har slagit till reträtt, att vi har uppgivit våra positioner — det gäller alltså, när vi kompromissat. I andra fall har det hetat: Centerpartiet vill inte samarbeta — så har man sagt, när vi inte kunnat gå med på ett kompromissförslag. I dag föreligger emellertid en tredje variant: Man utgår från kompromissen och försöker tyda den på ett annat sätt än vad som avsågs med densamma. Jag är särskilt angelägen att slå fast detta i föreliggande fall, därför att jag kanske var den som på sätt och vis höll i trådarna, då vi skulle komma överens i särskilda utskottet 1958.

Jag vill till en början konstatera att herr Anderson i Sundsvall inte citerade vad utskottet skrev i dess helhet. Han tog inte med den första satsen. Den lyder — jag citerar ordagrant, herr talman, för att det skall stå i dagens protokoll: »Vad härefter angår den takt i vilken höjningarna av folkpensionerna skall ske för att man skall nå det uppställda målet anser utskottet det inte lämpligt att riksdagen nu binder sig.» Observera detta: det var inget bindande beslut i utskottet år 1958 eller i riksdagen. Utskottet fortsätter — Jag citerar nu också ordagrant: »Vid varje yt-

terligare höjning av pensionsnivån utöver den som föreslås för innevarande år bör möjlighet föreligga för statsmakterna att bestämma höjningens storlek med hänsyn till den statsfinansiella och samhällsekonomiska situationen.» Alltså det var fortfarande inget bindande i vårt ståndpunktstagande; man skulle varje gång som folkpensionen höjes överväga hur situationen ter sig och fatta sitt beslut därefter. Sedan fortsätter utskottet: »Utskottet vill dock uttala att den av pensionsberedningen föreslagna särskilt kraftiga höjningen 1960 bör undvikas och en jämnare successiv höjning eftersträvas.» Här möter vi detta ord »jämnare», som har åberopats så ofta när man debatterat detta. Men, herr talman, det torde väl stå klart, att vi, när vi skrev »jämnare», så var det med avsikt; vi skrev inte »jämn», som besparingsutredningen på sin tid ville tillämpa det. Jag vill här klart säga, att centerpartiet som parti inte har biträtt vad besparingsutredningen på sin tid föreslog.

Herr BENGTTSSON i Varberg (s) kort genmäle:

Herr talman! Anledningen till att jag så länge uppehöll mig vid frågan om ATP och folkpensioneringen var att centerpartiet såväl i sin motion som i sin reservation försöker konstruera ett motsatsförhållande mellan dem. Jag har även lyssnat på debatten i första kammaren. Flera framstående centerpartister hävdade där att på grund av ATP hade vi inte kunnat höja folkpensionen mer.

Får jag nu tolka herr Wahlunds yttrande så, att det inte finns något negativt samband mellan ATP och folkpensionen och att ATP sålunda inte är till nackdel för de nuvarande pensionärerna?

Herr WAHLUND (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det samband som finns är just det som jag nyss redovisade.

Höjning av folkpensionerna

Det är möjligt att det finns ännu ett samband, det nämligen, att sedan vi fått ATP kanske intresset för folkpensioneringen på sina håll inte blir så stort, som det annars skulle ha varit.

Herr BENGTSOON i Varberg (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag förstår alltså herr Wahlund så, att från centerpartiet hade man tänkt sig en folkpension på 6 000 kronor till äkta makar och ingen tilläggs-pensionering. Men nu blev det 5 400 och tilläggs-pensionering. Det är således sambandet mellan ATP och folkpensioneringen.

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (cp):

Herr talman! Såväl herr Bengtsson i Varberg som herr Anderson i Sundsvall har talat om de kommunala bostadstilläggen. Låt mig först konstatera, att regeringslinjen 1960 medfört, att även pensionärer med bostadstillägg nu har lägre sammanlagd pension än enligt pensionsberedningens förslag. Bostadstillägget bibehålles, men höjningsbeloppen reduceras så kraftigt, att de sämst ställda pensionärerna kommer under den nivå pensionsberedningen förordade. Vi har i huvudsak velat följa pensionsberedningens förslag, men de jämkningar vi vidtagit har medfört, att en jämnare höjning utformats så att de sämst ställda pensionärerna med dessa bostadstillägg skulle få högre sammanlagd pensionsnivå än enligt beredningens förslag.

När man talar om att vissa kommuner har låga bostadstillägg, bör man nog studera orsaken härtill. Herr Anderson i Sundsvall säger, att här finns möjlighet för centerpartiet att ta initiativ ute i kommunerna. Herr Bengtsson i Varberg påtalar att bostadstilläggen är för låga. Men hur förhåller det sig nu med bostadstilläggen? Låt mig ta ett exempel från Lärbro kommun på Gotland. Där får äkta makar bostadstillägg med vardera 200 kronor och

en ensamstående får 300 kronor. Folkpensionskostnaderna betungar där skattebetalarna med 2,12 kronor per skatte-krona. Ett motsatt förhållande har vi i Stockholms stad. Där är bostadstillägget högre, men folkpensionskostnaderna uppgår till ungefär 1 krona per skatte-krona.

Bostadstillägget blir väl sällan föremål för meningsskiljaktigheter i kommunerna. Det är endast i undantagsfall så sker. Man får emellertid förstå kommunalmännen i de skattesvaga kommuner, som har ett högt kommunalt skatte-tryck, om de tvekar att ovanpå en redan stor utgift för folkpensioneringen lägga ytterligare utgifter för bostadstilläggen. Det är lätt att vara aktiv beträffande bostadstilläggen, herrar Bengtsson i Varberg och Anderson i Sundsvall, när skatteunderlaget i kommunerna är högt, men det ställer sig litet anorlunda i de skattetyngda kommunerna.

Folkpensioneringskostnaderna har successivt övervältrats på kommunerna både absolut och relativt och det enda som kan bidra till att få en bättre ordning till stånd i fråga om bostadstillägget är avlyftning av kommunernas andel i dessa kostnader och en kommunal skatteutjämning över huvud taget.

Det är intressant att höra herrar Anderson i Sundsvall och Bengtsson i Varberg återropa 1958 och 1959 års uttalanden. Enligt dessa skulle riksdagen inte binda sig i fråga om takten, vilket redovisats och citerats av herr Wahlund. Som herr Wahlund sade är 1960 det år, som nämnts i uttalandena 1958 och 1959. Men herrar Anderson och Bengtsson torde ha observerat, att vi har haft ett årsskifte och att det nu är 1961 års riksdag. Den kan inte vara bunden av de allmänt hållna uttalanden, som tidigare gjorts med sikte på 1960 års riksdag.

Herr KELLGREN (s):

Herr talman! Det är mycket smick-

Höjning av folkpensionerna

rande för dem som varit med i allmänna pensionsberedningen att höra denna beredning återopas i så många olika sammanhang och finna att man tar beredningens uttalanden till intäkt för den ena ståndpunkten efter den andra, låt vara ståndpunkter som många gånger strider mot varandra. För att historieskrivningen skall bli riktig finner jag det emellertid angeläget att nu göra följande påpekande.

Det var en socialdemokratisk representant i allmänna pensionsberedningen som i ett särskilt yttrande motsatte sig den reduktion av de kommunala bostadstilläggen som majoriteten i beredningen föreslog, och till denna majoritetens uppfattning anslöt sig också centerpartiets representant i beredningen. Om man från centerpartiets sida nu återopar pensionsberedningens ställningstagande till denna sak, återopar man alltså inte den ståndpunkt som intagits av partiets egen representant, utan det är fråga om en av partiet senare på fri hand anskaffad uppfattning. Därest centerpartiet skulle följa sin representant i allmänna pensionsberedningen, skulle man i själva verket kräva lägre folkpensioner än som beslutats vid 1958 och 1959 års riksdagar, eftersom centerpartisten inom beredningen anslöt sig till den uppfattningen att de kommunala bostadstilläggen skulle reduceras på det sätt beredningens majoritet föreslog.

Nu är det ju av måttligt intresse att diskutera dessa ting, då vi vet vad vi har att vänta, nämligen att folkpensionerna fram till år 1968 skall höjas på det sätt som vi alla varit överens om att besluta. Det betyder emellertid — och det är egentligen detta jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på — att utgifterna för folkpensionsändamål kommer under denna tid att öka med över 2 400 miljoner kronor eller ungefär lika mycket som i dag åtgår för folkpensionsändamål. Det förestår således en fördubbling av folkpensionsut-

gifterna, som denna kammare och medkammaren skall belasta svenska folket med. Det är klart att vi gärna gör detta eftersom folkpensionärernas intressen är våra intressen, men vi skall inte i denna diskussion glömma bort de stora utgifter som väntar och som måste tas ut i form av avgifter och skatter.

Det är nog skäl i att tänka ungefär som utskottsmajoriteten har gjort och säga sig: »Nu gäller det för oss att försöka växa in i den nya utgiftskostym, som vi har skaffat oss med besluten förra året och tidigare och med de löften som har givits folkpensionärerna.»

Om man inom centerpartiet skulle vilja vara konstruktiv i dessa frågor, undrar jag om man inte skulle släppa allt det gamla och i stället ansluta sig till en linje som här redovisats åtskilliga gånger, bl. a. av socialministern, nämligen att eftersträva att gjuta samman folkpensions- och ATP-systemen till ett enda hållbart pensionssystem. Vi vet att något sådant måste komma efter hand, och då är det lika bra att vi så långt det är möjligt söker nå en gemensam plattform för att realistiskt diskutera fram det pensionssystem som vi bör ha i framtiden. Här är kanhända åtskilligt att vinna, om man tänker på möjligheterna att åstadkomma enklare och mindre kostsamma administrativa lösningar. Mycket vore vunnet med ett enhetligt pensionssystem, och med den allmänna anslutningen till ATP också från företagare och från dem som har stött centerpartiet finns det goda utsikter — så långt jag kan förstå — att vi skall nå enighet kring dessa ting. Det vore ett konstruktivt bidrag till pensionsdebatten, som jag tror att vi skulle vara centerpartiet mycket tacksamma för.

Ytterligare en sak, herr talman, vill jag påpeka i detta sammanhang, nämligen att det inte egentligen bara är pengar som vi alla behöver när vi blir gamla. Denna kammare bör också diskutera insatser för att förbättra hälso- och sjukvården för de gamla. Tänk på

Upplåtande av enskilda vägar för allmän trafik

bostadsfrågan, som ännu i stor utsträckning är olöst för äldre människor i vårt land, och tänk också på att vi måste göra åtskilligt för att åstadkomma lämplig aktivitet och hobbyverksamhet för äldre personer. Allt detta kostar pengar, som skall adderas till de stora pensionsutgifter som vi redan har bundit oss för. Denna debatt skulle sålunda enligt min mening vara helt obalanserad och få en alltför stor vikt åt ett håll, om man inte framhåller att pensionärerna har betydande intresse av att vi gör en insats på dessa för dem utomordentligt viktiga och centrala områden.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; samt 3:o) bifall till det av herr Senander under överläggningen framställda yrkandet; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustavsson i Alvesta begärde emellertid votering, i anledning varav och sedan till kontraposition antagits den med 2:o) betecknade propositionen följande voteringsproposition efter given varsel upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen av herrar Thorsten Larsson och Gustavsson i Alvesta.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen ännu en gång upplästes, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens le-

damöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Gustavsson i Alvesta yrkade likväl rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgävos 163 ja och 34 nej.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 15

Föredrogs tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av motioner rörande användningen av benämningen glass.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 16

Upplåtande av enskilda vägar för allmän trafik

Föredrogs tredje lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av motion om upplåtande av enskilda vägar för allmän trafik.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Fru THUNVALL (s):

Herr talman! Med anledning av det uttalande som jag gjorde i denna fråga när tredje lagutskottets utlåtande nr 20 av år 1960 behandlades och då jag med hänsyn till utskottets hemställan nästan beklagade att motionen hade väckts, vill jag helt kort förklara varför vi i år kommit med en nästan likalydande motion.

Irritationen hos allmänheten över de avstängda skogsbilvägarna, vilken vi påtalade redan i fjolårets motion, har kraftigt ökat under det år som gått. Trots detta tror jag inte att den allmänna trafiken på dessa vägar skulle bli så oroväckande stor som utskottet tycks förutsätta, därest man där slipper dessa ständiga förbudsskyltar. Inte heller tror jag att bolagens reguljära transporter på dessa vägar skulle försvåras eller att den extra belastningen och förslitningen av vägarna skulle

Upplåtande av enskilda vägar för allmän trafik

öka. För mig gäller frågan närmast, såsom också framhållits i motionen, den service som ett öppnande av vägarna skulle innebära för ortsbefolkningen på olika platser, människor som av gammal hävd och med den ursprungliga ägarens rätt — det är kanske inte de själva men deras far- eller morföräldrar som från början varit med om att bygga vägarna — anser sig kunna kräva att man fortfarande skall få färdas på dessa vägar.

Som jag förut sagt i denna fråga är vi motionärer medvetna om att en avstängning kanske måste ske under vissa kortare perioder — t. ex. vid tjällossningstid — och det har inte heller varit vår mening att förändra gällande lagstiftning på annat sätt än att all avstängning av väg först bör underställas länsmyndighets prövning.

En sådan åtgärd tror jag också skulle gynna bolagen i deras förhållande till befolkningen, eftersom nuvarande anordning skapar spänning mellan dem och allmänheten. Det här påtalade förfarandet gäller nämligen till största delen bolagens skogsbilvägar.

Att opinionen mot de avstängda vägarna har tilltagit har jag för övrigt fått bevisat inom mitt eget län, sedan vi väckte vår motion. Det har nämligen inkommit motioner i samma fråga till ett par av våra distriktskongresser.

Det kunde vara intressant, herr talman, att yrka bifall till motionen i dag, men det skall jag inte göra. Med hänvisning till vad jag nyss anfört om opinionen är jag övertygad om att det inte är sista gången detta ärende behandlas, med eller utan min medverkan.

Herr LUNDBERG (s):

Herr talman! Eftersom motionen inte innehåller något förslag till lagtext kan man i dag bara vädja till Kungl. Maj:t att till kommande år uppta denna fråga till allvarlig prövning.

Det är litet konstigt att vi vid Nordiska rådets sammankomst beklagar oss

över att vi svenskar inte kan få köpa sommarstugetomter i ett grannland, och att vi samtidigt tillåter att bygdebefolkningen och andra på många håll i vårt eget land hindras att nyttja urgamla vägar och avstängs från möjligheterna att komma till de marker de av ålder har vant sig vid att uppsöka. Vägarna på landsbygden har trampats från generation till generation, men nu har plötsligt bolagen kommit till den befängda uppfattningen att de har rätt att avstänga allmänheten, ja jämväl jordbrukarbefolkningen, från att längre nyttja vägar som visserligen inte är allmänna i egentlig mening men som betraktats som allmän egendom sedan länge. Man bör göra något åt förhållandena i vårt eget land innan man går över gränserna och diskuterar våra möjligheter att köpa mark i andra länder, en förhållandevis liten fråga.

Utskottet talar om de vådor det kunde medföra om dessa vägar uppläts till allmän trafik och att ägarna då skulle behöva ha ersättning. Jag skulle vilja ställa en fråga till utskottets talesmän. Nu sätter bolagen upp förbudsskyltar och låser vägarna in till de marker som förr var öppna. Om nu Kronan skulle sätta liknande stoppskylt som vette mot dem som skulle fara ut från den enskilda vägen på den allmänna vägen, vad skulle då bolagen säga?

Biltrafiken har skapat om hela samhället, säger man, och det är riktigt. Förr i tiden nyttjade man flottleder och skogsvägar som naturliga kommunikationsleder för att föra ut skogsprodukterna. I dag nyttjar man traktorer och bilar för att köra ut produkterna. Vi tycker att det är naturligt. Vi vet jämväl att bolagen och skogsägarna förr fick betala vägskatt. I dag slipper de undan det.

Det talas om väldiga kostnader för underhållet, om dessa vägar trafikeras hårt. Bolagen har emellertid statsbidrag till alla vägar de bygger i skogarna, i varje fall på så sätt att de får göra

Upplåtande av enskilda vägar för allmän trafik

skatteavdrag för alla kostnader för väghållning. I varje fall har vi i de företag, som jag känner bra, rättighet att göra sådana avdrag.

Det har nu under åtskilliga år varit så, att sociallagstiftningen gått åt ett håll medan annan lagstiftning trevar åt annat håll. Tyvärr håller alla de gamla rättigheterna på att suddas ut — inte minst den nya »ekonomiska kartan», som är uppdragen med linjaler, tar bort stora värden från allmänheten och ger dem åt de stora. Man borde verkligen uppmärksamma denna tendens.

När jag såg denna motion tänkte jag på vad Axel Danielsson gav till svar när han 1895 ställde sig frågan: »Kan en socialdemokrat älska 'våra strömmars brus', så länge den elektriska kraften i vattenfallen är privategendom, älska 'bäckarnas språng' så länge endast strändernas ägare få fiska kräftor och högt betalande engelsmän meta laxöring, älska 'den mörka skogens dystrasus' där baggbölarens yxa förjagat skogsnyfven och andra poesier, älska 'stjärnenatten' varunder en här av utplundrade proletärer hacka tänderna av köld, och 'sommarljuset', i vars sken de få arbeta sig svettiga dag och natt?» Axel Danielsson svarade: »Ja, han kan och bör älska det som yngligen älskar sina drömmars mö, vilken han först måste erövra, eller vandraren sitt mål, som han endast kan nå på en lång och mödosam stig.»

Kunlg. Maj:t borde till nästa år verkligen tänka igenom detta problem, ty om inte någonting görs självmant av bolagen för att öppna vägarna — ett förständigt och ansvarskännande bolag borde ju göra det av sig självt — måste man genom lagstiftning se till att vägarna öppnas för allmänheten. Och då bör det inte ske till samma pris som när det gällde det s. k. intrånget i fiskerätten. Det omak som detta kommer att medföra för skogsägarna bör de stora bolagen ta på sig.

Herr talman! Jag har endast velat understryka att denna fråga bör ägnas större uppmärksamhet än hittills och att man, när utskottet nästa år, som vi hoppas, får ett nytt förslag, bör visa större förståelse.

Herr LEVIN (s):

Herr talman! De föregående talarna har här uteslutande talat om skogsbilvägarna på skogsbolagens marker. Medan motionen i sin motivering mest uppehållit sig vid skogsbilvägarna så gick emellertid motionens yrkande ut på att förslaget skulle gälla alla enskilda vägar. Man kräver att all avstängning av väg skulle prövas av länsstyrelse. Det är således felaktigt att här resonera som om det endast skulle gälla skogsbilvägar. Det gäller alla enskilda vägar, även de allra minsta.

Som utskottet här relaterar diskuterade man redan vid införandet av den nuvarande lagen om enskilda vägar möjligheten att i lag bestämma om skyldighet för de enskilda väghållarna att hålla sina vägar öppna för trafik. Man kom emellertid fram till det resultatet, att eftersom det var de enskildas skyldighet att svara för väghållningen på sina marker, så kunde man inte ålägga dem att under alla förhållanden hålla vägarna öppna för allmänheten. Det skulle i vissa fall leda till rätt orimliga konsekvenser. Om ett par personer tillsammans anlagt en väg till sina små fastigheter skulle de bli skyldiga att för all framtid underhålla den vägen oberoende av hur stor biltrafiken kunde bli.

Jag skulle därför vilja framställa det förslaget till motionärerna, som signalerade att frågan kommer tillbaka: Avgränsa frågan så att det inte kommer att gälla *alla* enskilda vägar! Skulle förslaget gälla alla vägar, även de minsta, då kan jag aldrig tänka mig att riksdagen kommer att bifalla en sådan motion.

Upplåtande av enskilda vägar för allmän trafik

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Herr LUNDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Till den föregående talaren skulle jag bara vilja säga, att det i fråga om vägar gäller samma gräns som eljest beträffande allemansrätten — allmänheten har ju inte tillträde till tomtmark. Beträffande de vanliga vägarna på landsbygden kan ju ingen människa komma på den befängda idén att hindra folk från att utnyttja dem.

Jag gjorde emellertid en vädjan till Kungl. Maj:t att pröva detta och komma med ett förslag med fullständig lagtext, som riksdagen sedan kan granska och — hoppas jag — även godkänna. I de flesta fall gäller det skogsbilvägar som bolagen bygger, vägar som leder ner till sjöar där bolagen har intressen att bevaka. Det är framför allt detta som i många fall är upprörande, eftersom bolagen kan behärska så stora områden ute i de svenska bygderna.

Herr JANSSON i Benestad (cp):

Herr talman! Jag kan helt instämma i vad herr Levin sade. Eftersom herr Lundberg tar upp frågan om skogsbilvägarna på nytt vill jag bara framhålla hur det i verkligheten ligger till. Många sådana vägar är byggda utan statsbidrag, en del med statsbidrag. Själva underhållet för dessa bilvägar får man inga allmänna bidrag till. Följaktligen skulle ett bifall till motionärernas förslag innebära, att väghållarna skulle bli betungade med kostnaderna för det slitage som allmänheten förorsakade. Detta kan inte vara rimligt.

Jag skulle gå med på motionärernas krav om man fick statsbidrag även för underhållet av dessa vägar, men då så icke är fallet kan man icke rimligen komma med ett sådant krav. Det vore ett våldsamt ingrepp i de enskilda väghållarnas ekonomi.

Sedan skulle jag helt skämtsamt vilja säga till herr Lundberg att jag tycker,

att man många gånger kan sätta ifrån sig bilen och gå till fots i stället för att köra med den ända fram till sjöstranden eller trädet eller stenen där man tänkt slå sig ner. Det är rätt onödigt. Svenska folket skulle må väl av att vandra i stället för att bara sitta i bilen. Det är mycket nyttigare.

Herr LUNDBERG (s):

Herr talman! Till den siste ärade talaren vill jag säga, att när vi en gång i tiden började köra med häst, så frågade man: Varför kan man inte gå till fots? Nu har vi börjat köra med bil och traktor, och nu frågar man: Varför kan man inte köra med häst? Det verkar som om herr Jansson i Benestad drömmer om något förgånget. Menar han verkligen att vi skall gå tillbaka till hästkörslorna igen?

Sedan undrade herr Jansson varför man inte kan ställa undan bilen och gå till fots. Jovisst kan man göra det, om man har gott om tid. Men bilen är ju numera allmänt accepterad även av jordbrukarna och då skall vi väl följa med i utvecklingen. Det vill åtminstone jag rekommendera.

Men jag kan gärna erkänna att problemen på detta område är störst norrut i landet, eftersom bolagen där rör om så stora markområden. Om inte bolagen funnits, skulle denna fråga aldrig uppstått, åtminstone inte om bönderna uppe i norr hade fått sköta om denna sak. Därför är det möjligt att herr Jansson i Benestad talar om ett och vi andra om något annat.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 17

Föredrogos vart efter annat tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckta motioner om minskning av längsta tid för upplåtelse av rätt att avverka skog, och nr 4, i anledning av motioner rörande

Interpellation ang. byggande av ett nytt tjänstefartyg för övre norra lotsdistriktet
de lagstiftning till förhindrande av spekulation i tomtmark.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 18

Herr TALMANNEN anförde:

Jag får meddela att kammarens plenum onsdagen den 1 mars avses skola taga sin början kl. 14.00.

§ 19

Interpellation ang. byggande av ett nytt tjänstefartyg för övre norra lotsdistriktet

Ordet lämnades på begäran till

Herr LARSSON i Umeå (fp), som yttrade:

Herr talman! År 1958 beslöt riksdagen medelsanvisning å tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58 för byggandet av ett nytt tjänstefartyg för övre norra lotsdistriktet. Medlen anvisades i ett reservationsanslag. Beställningen skulle utläggas hos örlogsvarvet i Karlskrona enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, och sjöfartsstyrelsen fick bemyndigande att i den takt och omfattning, som arbetsmarknadsstyrelsen funne erforderlig ur sysselsättningsynpunkt, utlägga beställningen.

Arbetsmarknadsstyrelsen har emellertid med hänsyn till sysselsättningsläget vid örlogsvarvet i Karlskrona återkallat sin framställning, att sjöfartsstyrelsen ville hos varvet utlägga beställningen av det nya tjänstefartyget. Då medelsanvisningen för fartyget var förbundet med villkoret, att det anvisade beloppet skulle komma till användning för avhjälpande av sysselsättningsvärigheter vid örlogsvarvet i Karlskrona, var sjöfartsstyrelsen förhindrad att utlägga beställningen hos annan leverantör. Sjöfartsstyrelsen begärde därför i skrivelse den 20 oktober 1960 att av det anvisade anslaget få dis-

ponera 4 500 000 kronor för anskaffande av ett nytt isbrytande lotsfartyg, oaktat beställningen inte längre var aktuell av sysselsättnings skull.

Departementschefen uttalar i sitt yttrande i statsverkspropositionen, att han i nuvarande sysselsättningsläge ej kan tillstyrka igångsättande av byggande av nya tjänstefartyg för övre norra lotsdistriktet. Det tjänstefartyg, som är förlagt till övre norra lotsdistriktet, är enligt sjöfartsstyrelsen i så dåligt skick att det med det snaraste bör utbytas mot ett nytt för att kunna fullgöra de arbetsuppgifter som numera erfordras av ett tjänstefartyg.

Det är därför uppenbart att nuvarande tjänstefartyg oberoende av sysselsättningsläget i landet bör utbytas. Då medel finns anvisade behövs endast ett medgivande från Kungl. Maj:ts sida till sjöfartsstyrelsen att utlägga beställningen. Med hänsyn till gällande budgetregler kan emellertid ifrågavarande reservationsanslag disponeras av Kungl. Maj:t *senast* innevarande budgetår, varför ett medgivande från Kungl. Maj:ts sida om utläggning av beställningen måste lämnas före 1 juli 1961. En senare disposition av anslaget kräver riksdagens särskilda medgivande.

Under hänvisning till det anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till chefen för handelsdepartementet få framställa följande frågor:

1. Delar herr statsrådet uppfattningen, att tjänstefartyget för övre norra lotsdistriktet är i så dåligt skick att det snarast bör utbytas?

2. Kan det förväntas att medgivande från Kungl. Maj:ts sida lämnas sjöfartsstyrelsen att utlägga beställning av ett nytt fartyg före utgången av innevarande budgetår?

3. Om icke så skulle bli fallet, vill herr statsrådet vidta erforderlig åtgärd, så att ifrågavarande anslag kan stå till sjöfartsstyrelsens förfogande efter utgången av innevarande budgetår?

Denna anhållan bordlades.

§ 20

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1961/62 till oförutsedda utgifter;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1961/62, i vad avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1961/62; och

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa fastigheter inom kommunikationsdepartementets ämbetsområde.

§ 21

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:ts proposition nr 47, angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m., överlämnats till kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 22

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

För deltagande i Europarådets session anhålles om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden 28 februari—4 mars.

Stockholm i februari 1961

Ingemar Andersson

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 23

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 16.36.

In fidem

Sune K. Johansson